

**Pla especial de
protecció
del medi natural
i del paisatge
d'Alfés**

Generalitat de Catalunya
Departament de Medi Ambient
**Direcció General de Patrimoni Natural
i del Medi Físic**

Abril de 1998

Aquest Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge d'Alfés ha estat redactat per un equip de la Direcció General de Patrimoni Natural compost per

Jordi Fontboté i Rubió, arquitecte
Josep Germain i Otzet, geògraf
Salvador Grau i Tort, biòleg
Arnald Marcer i Batlle, biòleg
Lluïsa Pujolriu i Font, geòloga

dirigit per

Xavier Carceller i Roqué, arquitecte

i amb la col·laboració de

Joan Antoni Pont i Gómez
Jaume Ruiz-Olalla i Serisier
Rosa Maria Serrano i Garcia
Carme Venteo i Garcia

Els treballs de base han estat duts a terme amb la col·laboració externa de l'equip Ambisist, Estudis de Medi Ambient i Sistemes, SL.

Barcelona, abril de 1998

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

1. EL PLA D'ESP AIS D'INTERÈS NATURAL	i
2. EL PLA ESPECIAL DE PROTECCIÓ DEL MEDI NATURAL I DEL PAISATGE D'ALFÉS	2
2.1 Bases jurídiques	2
2.2 Oportunitat	2
2.3 Finalitat	3
2.4 Àmbit del Pla especial.....	3
2.5 Tramitació.....	4
3. CONTINGUT DEL PLA ESPECIAL	5
3.1 Documents	5
3.2 Memòria informativa	5
3.3 Memòria d'ordenació.....	5
3.4 Normes	6
3.5 Programa d'actuació i avaluació econòmica.....	6
3.6 Plànols d'informació	7
3.7 Plànols d'ordenació.....	7

MEMÒRIA INFORMATIVA

1. EL MEDI FÍSIC	9
1.1 Descripció	9
1.1.1 Emmarcament territorial i característiques generals	9
1.1.2 Climatologia	10
1.1.3 Hidrologia.....	11
1.1.4 Geologia.....	11

1.1.4.1 Context geològic	11
1.1.4.2 Litoestratigrafia.....	12
1.1.4.3 Geomorfologia.....	13
1.1.5 Edafologia	13
1.1.6 Riscos geològics	14
1.1.7 Recursos geològics.....	14
1.1.8 Síntesi dels aspectes més importants	15
1.2 Diagnosi i recomanacions	15
1.2.1 Elements d'interès	15
1.2.2 Pèrdua de sòl.....	15
1.2.3 Definició de requeriments de protecció i recomanacions	16
1.3 Definició i delimitació d'àrees d'atenció especial	16
2. LA VEGETACIÓ I LA FLORA.....	17
2.1 Descripció	17
2.1.1 Vegetació potencial.....	17
2.1.2 Comunitats vegetals actuals.....	17
2.1.3 La flora	18
2.1.4 El paisatge vegetal.....	19
2.1.5 Síntesi dels aspectes més importants	19
2.2 Diagnosi i recomanacions	20
2.2.1 Elements d'interès	20
2.2.2 Anàlisi de l'estat de conservació de la vegetació	20
2.2.3 Definició de requeriments de protecció i recomanacions	20
2.3 Definició i delimitació d'àrees d'atenció especial	21
2.3.1 Comunitats d'especial interès per raons de maduresa excepcional, elevada diversitat, estat de conservació, distribució reduïda, etc.	21
2.3.2 Presència d'espècies de la flora declarades estrictament protegides pel PEIN, o en situació d'amenaça o d'especial vulnerabilitat.....	21
2.3.3 Tipus d'hàbitats presents a l'annex I de la Directiva 92/43/CEE	21
2.3.4 Àrees d'atenció especial	22
3. LA FAUNA	23
3.1 Descripció	23
3.1.1 Espècies de vertebrats: descripció general.....	23
3.1.2 Espècies d'invertebrats: singularitats	24
3.1.3 Síntesi dels aspectes més importants	24
3.2 Diagnosi i recomanacions	25
3.2.1 Elements d'interès	25
3.2.2 Estat de conservació.....	25
3.2.3 Requeriments de protecció i recomanacions sobre gestió d'hàbitats	26
3.3 Definició i delimitació d'àrees d'atenció especial	26
3.3.1 Zones d'interès per a la cria, per la seva elevada densitat o diversitat, per la presència d'espècies de distribució reduïda, etc.	26
3.3.2 Presència de poblacions d'espècies de fauna declarades estrictament protegides pel PEIN, o per altra legislació, o en situació d'amenaça o d'especial vulnerabilitat	27

3.3.3 Presència de poblacions d'espècies de l'annex IV de la Directiva 92/43/CEE, relativa a la conservació dels hàbitats i de la fauna i flora silvestres i de l'annex I de la Directiva 79/409/CEE, relativa a la conservació de les aus silvestres	28
3.3.4 Àrees d'atenció especial	28
4. EL MEDI SOCIOECONÒMIC	29
4.1 Descripció	29
4.1.1 Implantació humana a l'interior de l'espai.....	29
4.1.2 Activitats productives	29
4.1.3 Serveis i equipaments.....	30
4.1.4 Infraestructures.....	31
4.1.5 Síntesi dels aspectes més importants	32
4.2 Diagnosi i recomanacions	33
4.2.1 Elements d'interès	33
4.2.2 Dèficits més remarcables	33
4.2.3 Aplicació de les mesures de foment de l'aprofitament sostenible dels recursos naturals i millora rural previstes al PEIN.....	34
4.2.4 Impactes ecològics i paisatgístics.....	35
4.3 Definició dels elements i àrees d'atenció especial per raons de:	36
4.3.1 Impactes de l'activitat antròpica, gestió dels recursos naturals, etc.....	36
4.3.2 Zones d'aplicació de les mesures de foment de l'aprofitament sostenible dels recursos naturals i millora rural previstes al Programa de desenvolupament del PEIN.....	37
5. PLANEJAMENT	39
5.1 Estat del planejament.....	39
5.2 Normes subsidiàries de planejament d'Albatàrrec.....	39
5.3 Pla general de Lleida.....	40
5.4 Diagnosi i recomanacions	41
6. SÍNTESI I CONCLUSIONS	42
6.1 Principals valors de l'espai.....	42
6.1.1 Geologia.....	42
6.1.2 Vegetació	42
6.1.3 Fauna.....	42
6.1.4 Hàbitats i espècies d'interès comunitari i espècies estrictament protegides.....	42
6.2 Principals factors amb incidència en l'estat de conservació dels valors de l'espai	43
6.2.1 Pèrdua de sòl.....	43
6.2.2 Connexió de l'espai amb altres àrees naturals.....	43
6.2.3 Estructura de la propietat.....	44
6.2.4 Freqüentació de l'espai.....	44
6.2.5 Planejament urbanístic	44

6.3 Principals requeriments de protecció i recomanacions	45
6.3.1 Restauració de les àrees degradades	45
6.3.2 Desenvolupament de l'activitat ramadera.....	45
6.3.3 Regulació de la xarxa de camins	45
6.3.4 Limitació de l'activitat derivada de les instal.lacions aeronàutiques.....	45
6.3.5 Manteniment d'una àrea agrícola de protecció.....	46
6.3.6 Conservació de la diversitat biològica	46
MEMÒRIA D'ORDENACIÓ	
1. OBJECTIUS DEL PLA ESPECIAL	47
1.1 Objectius generals	47
1.2 Objectius específics.....	47
2. DELIMITACIÓ DEFINITIVA DE L'ESPAI.....	48
3. DETERMINACIONS PER A LA PROTECCIÓ DEL MEDI NATURAL I DEL PAISATGE	49
3.1 Règim urbanístic	49
3.2 Regulació d'usos	50
3.3 L'àrea agrícola de protecció	51
3.4 Xarxa viària i regulació de la circulació motoritzada.....	52
3.5 Actuacions de millora paisatgística i restauració de l'espai i prevenció d'impactes	52
3.6 Diversitat biològica	53
3.7 Aplicació de mesures agroambientals.....	53
NORMES	
CAPÍTOL I - DISPOSICIONS COMUNES.....	55
CAPÍTOL II - NORMES D'ORDENACIÓ.....	59
SECCIÓ PRIMERA	59
Normes específiques de l'àmbit de l'espai del PEIN Alfés	59
SECCIÓ SEGONA	64
Normes específiques de l'àrea agrícola de protecció	64

CAPÍTOL III - DISPOSICIONS PER A L'APLICACIÓ I GESTIÓ DE LES DETERMINACIONS DEL PLA.....	68
DISPOSICIONS TRANSITÒRIES	70
DISPOSICIÓ FINAL	71
ANNEX 1 - DESCRIPCIÓ DELS LÍMITS DE L'ÀMBIT DE L'ESPAI DEL PEIN ALFÉS (DELIMITACIÓ DEFINITIVA)	72
ANNEX 2 - DESCRIPCIÓ DELS LÍMITS DE L'ÀMBIT DEL PLA ESPECIAL	73
PROGRAMA D'ACTUACIÓ I AVALUACIÓ-ECONÒMICA	
ACTUACIÓ 1.....	76
RESTAURACIÓ DE LES ÀREES AFECTADES PER L'EXTRACCIÓ DE GRAVES	76
ACTUACIÓ 2.....	77
FORMULACIÓ I EXECUCIÓ D'UN PROGRAMA PER A LA PROTECCIÓ DEL SÒL CONTRA L'EROSIÓ I LA RECUPERACIÓ DE SUPERFÍCIE ÚTIL PER A LA RESTAURACIÓ DE LA VEGETACIÓ NATURAL.....	77
ACTUACIÓ 3.....	78
SENYALITZACIÓ.....	78
ACTUACIÓ 4.....	79
PROMOURE LA DECLARACIÓ DE RESERVA NATURAL	79
ACTUACIÓ 5.....	80
PROMOURE LA DECLARACIÓ D'ESPÈCIES PROTEGIDES DE LA FAUNA	80
ACTUACIÓ 6.....	81

**PROMOURE L'APLICACIÓ DE LES MESURES AGROAMBIENTALS QUE
PREVEU EL REGLAMENT 2078/92/CEE, SOBRE MÈTODES DE
PRODUCCIÓ AGRÀRIA COMPATIBLES AMB LES EXIGÈNCIES DE LA
PROTECCIÓ DEL MEDI AMBIENT I LA CONSERVACIÓ DE L'ESPAI
NATURAL 81**

ACTUACIÓ 7..... 82

**DECLARACIÓ D'UNA ZONA DE SEGURETAT, ALS EFECTES DE LA LLEI
DE CAÇA (LLEI 1/1970, DE 4 D'ABRIL)..... 82**

PLÀNOLS D'INFORMACIÓ

- I-1 PEIN
- I-2 Marc territorial
- I-3 Propietat del sòl
- I-4 Ocupació del sòl

PLÀNOLS D'ORDENACIÓ

- O-1 Delimitació
- O-2 Ordenació de la xarxa viària i Programa d'actuació

1. EL PLA D'ESP AIS D'INTERÈS NATURAL

El Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge d'Alfés s'ha redactat en desenvolupament del Pla d'espais d'interès natural (en endavant, PEIN), aprovat mitjançant el Decret 328/1992, de 14 de desembre, el qual, alhora, ha estat redactat en conformitat amb allò que s'estableix a la Llei 12/1985, d'espais naturals.

En el seu article primer, Objecte del Pla, el Decret 328/1992 estableix:

1.1 El present Pla d'espais d'interès natural té com a objecte [...] la delimitació i l'establiment de les determinacions necessàries per a la protecció bàsica dels espais naturals la conservació dels quals es considera necessari d'assegurar, d'acord amb els valors científics, ecològics, paisatgístics, culturals, socials, didàctics i recreatius que posseeien.

1.2 En el marc del Pla d'espais d'interès natural [...], s'han de potenciar, congruentment amb les finalitats de conservació expressades al punt anterior, els usos i les activitats agrícoles, ramaderes, forestals, cinegètiques, d'aqüicultura, de pesca, i de turisme rural, principals fonts de vida de la majoria d'habitants dels municipis que hi són inclosos, s'ha d'impulsar el desenvolupament dels territoris de la zona per evitar el despoblament rural, i s'han de promoure les activitats descontaminants del medi. A aquests efectes, s'han de prendre les mesures oportunes per assegurar el manteniment d'aquestes activitats tradicionals en les seves condicions actuals i de forma compatible amb la protecció dels espais inclosos al Pla.

En el seu annex 1, Llista d'espais d'interès natural, el Decret 328/1992 inclou l'espai d'Alfés. En el volum II del PEIN, *Espais inclosos en el PEIN: descripció i justificació*, es descriuen els principals valors d'aquest espai i la problemàtica susceptible d'afectar-lo, com també es determinen els criteris per a la seva delimitació definitiva i s'estableixen determinades actuacions preventives i normes particulars que són d'aplicació. És en el volum *Mapes 1:50.000* on apareixen cartografiats els límits d'aquest espai.

2. EL PLA ESPECIAL DE PROTECCIÓ DEL MEDI NATURAL I DEL PAISATGE D'ALFÉS

2.1 Bases jurídiques

El PEIN inclou l'espai d'Alfés com a espai protegit. L'article 8.1 de les normes del PEIN, d'acord amb el que s'estableix a l'article 16 de la Llei 12/1985, d'espais naturals, preveu que la delimitació definitiva dels espais inclosos al Pla d'espais d'interès natural s'ha de fer segons alguna de les modalitats de protecció especial de l'article 21.1 de la Llei 12/1985, o bé mitjançant el planejament especial a què es fa esment en l'article 5 de la mateixa Llei.

Mitjançant la Resolució de 20 de setembre de 1993, s'inicia la formulació de diversos plans especials de protecció del medi natural i del paisatge en espais del Pla d'espais d'interès natural, entre ells el d'Alfés. Segons la mateixa Resolució, i d'acord amb l'article 2 del Decret 200/1992, de 25 de setembre, pel qual es distribueixen competències sobre els espais inclosos en el Pla d'espais d'interès natural, s'encomana la redacció d'aquest Pla especial a la Direcció General de Patrimoni Natural del Departament de Medi Ambient.

D'acord amb l'article 8.5 de les normes del PEIN, aquest Pla especial s'ha de formular d'acord amb el que s'estableix a la legislació urbanística (article 5.1 de la Llei 12/1985, d'espais naturals) i contenir la descripció detallada dels límits i la seva representació gràfica a escala suficientment detallada. Així mateix, pot contenir les determinacions necessàries per a la protecció del medi natural i el paisatge.

2.2 Oportunitat

Diversos factors han justificat l'execució d'aquest Pla. En primer lloc, cal esmentar la necessitat d'acomplir les previsions del PEIN, que obliga a delimitar definitivament l'espai. En aquest cas, com s'explica a l'apartat anterior, s'ha previst establir aquesta delimitació mitjançant l'aprovació d'un Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge. D'altra banda, calia completar la protecció de caire general establerta pel PEIN i definir amb exactitud les àrees

i els elements que pel seu interès requereixen mesures addicionals de protecció.

En segon lloc, s'ha valorat la conveniència de comptar amb un règim de protecció específic que complementi el planejament urbanístic municipal i compensi el caràcter general d'aquesta regulació establint una delimitació i un règim de protecció que permeti garantir la conservació dels sistemes naturals i del paisatge d'aquest espai.

En tercer lloc, ha estat necessari restringir certs usos i activitats que poguessin incidir a l'espai, per tal d'assegurar el ple respecte als valors naturals protegits. En concret, calia ordenar el previsible establiment de nous usos en l'àmbit de l'espai i fer una regulació de la xarxa viària de l'espai.

Finalment, i ja en termes més generals, s'ha d'esmentar la necessitat de desenvolupar qüestions com la definició dels usos compatibles, la regulació de la freqüentació, l'establiment d'àrees d'atenció especial o la regulació de l'edificabilitat. Alguns d'aquests factors es tracten en el planejament urbanístic vigent, però no amb prou precisió per assegurar la plena protecció dels valors naturals de l'espai.

2.3 Finalitat

La finalitat d'aquest Pla és la protecció dels valors naturals i paisatgístics de l'espai, d'acord amb els objectius generals establerts pel Pla d'espais d'interès natural, la Llei 12/1985, d'espais naturals, i els que específicament estableix el propi Pla especial. En concret, es consideren aquells elements naturals més excepcionals que se situen en aquest espai i són poc representats a la resta del territori català. Al mateix temps, es fomenta el millorar l'estat de conservació dels sistemes naturals actuals i el seu natural desenvolupament.

2.4 Àmbit del Pla especial

L'àmbit d'aplicació del Pla especial és el que correspon als límits territorials cartografiats al plànol O-1 (Delimitació) i que comprèn dues àrees: l'espai del PEIN d'Alfés, la delimitació definitiva del qual es detalla a l'apartat 2 de la

Memòria d'ordenació, i una àrea al seu voltant, la qual ha estat anomenada *àrea agrícola de protecció*. La seva delimitació escrita es recull a l'annex 2 de les Normes. Aquest àmbit comprèn territori dels termes municipals d'Alfés, Albatàrrec i Lleida.

2.5 Tramitació

La redacció del Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge d'Alfés correspon a la Direcció General de Patrimoni Natural del Departament de Medi Ambient, d'acord amb allò que estableix el Decret 200/1992, pel qual es distribueixen competències sobre els espais inclosos en el Pla d'espais d'interès natural i, el Decret 150/1993, pel qual s'estructura la Direcció General de Patrimoni Natural.

La tramitació del Pla especial està regulada a l'article 8.5 de les Normes del PEIN on, concretament, s'estableix al seu apartat d) que:

La tramitació d'aquests plans especials s'ha d'ajustar al que estableixen el Decret Legislatiu 1/1990, de 12 de juliol, pel qual s'aprova la refosa dels textos legals vigents en matèria urbanística, i la Llei 12/1985. Conseqüentment, una vegada aprovats inicialment, els plans són sotmesos a informació pública durant un mes i, transcorregut aquest termini, s'ha d'obrir un altre període d'igual durada per donar audiència a les corporacions locals el territori de les quals resulti afectat.

Prèviament a l'aprovació definitiva, cal demanar informes als ajuntaments afectats quan aquests no siguin els promotors del pla, al Consell de Protecció de la Natura i al Centre de la Propietat Forestal. Són preceptius els informes dels departaments de Política Territorial i Obres Públiques i d'Agricultura, Ramaderia i Pesca i els altres establerts per la normativa vigent.

Quan els plans siguin promoguts per la Generalitat de Catalunya, les aprovacions inicials i provisionals corresponen al conseller de Medi Ambient.

L'aprovació definitiva d'aquests plans correspon al Govern de la Generalitat.

3. CONTINGUT DEL PLA ESPECIAL

3.1 Documents

Formalment, aquest Pla especial consta dels documents següents: Memòria informativa; Memòria d'ordenació; Normes; Programa d'actuació; Avaluació econòmica; Plànols d'informació; Plànols d'ordenació.

3.2 Memòria informativa

Els treballs de base que han servit per a la redacció de la Memòria informativa han estat encarregats a un equip extern. Aquests estudis, conjuntament amb la informació addicional que ha estat incorporada, confirmen i complementen la informació avançada pel PEIN, alhora que han completat aquells aspectes necessaris per abordar l'ordenació detallada de l'espai.

La Memòria informativa consta d'uns capítols primers dedicats a l'estudi del medi físic, la vegetació i la flora, i la fauna. Els capítols següents es dediquen al medi socioeconòmic, al planejament urbanístic. Tanca aquesta Memòria informativa la síntesi i les conclusions, les quals pretenen reflectir concisament aquells aspectes clau que són considerats en el Pla especial.

Els diferents capítols descriptius s'estructuren en tres parts. La primera part es destina a la descripció del medi, mentre que a la segona s'estableix la diagnosi de l'estat de conservació i es formulen els requeriments de protecció i recomanacions necessaris. Finalment, a la tercera part es defineixen i delimiten les àrees d'atenció especial. S'entén per àrea d'atenció especial la zona de l'espai on conflueixen un o més elements que mereixen una consideració específica, bé per motius dels seus valors naturals, paisatgístics o culturals, bé per la localització de factors d'impacte i risc.

3.3 Memòria d'ordenació

La Memòria d'ordenació, font d'interpretació de les determinacions del Pla especial, estableix els objectius d'aquest Pla d'acord amb les determinacions de

la Llei 12/1985, d'espais naturals, del propi Pla d'espais d'interès natural, i de la diagnosi i les conclusions que han estat formulades a la Memòria informativa. Igualment, inclou la justificació de la delimitació adoptada.

Així mateix, estableix les determinacions necessàries de protecció del medi natural i del paisatge d'aquest espai, i defineix i justifica per a cada àmbit d'aplicació les opcions d'ordenació escollides.

3.4 Normes

A l'apartat de Normes s'estableixen totes aquelles regulacions i directrius que han de servir per garantir una correcta protecció dels valors naturals, paisatgístics i culturals d'aquest espai, com també per establir les condicions que han de regular l'aprofitament sostenible dels seus recursos naturals.

Aquestes normes tenen en compte les determinacions que el volum III del PEIN, *espais inclosos en el PEIN: descripció i justificació*, estableix específicament per a aquest espai, com també totes aquelles altres que s'han considerat necessàries per assolir els objectius de conservació que la Memòria d'ordenació ha establert prèviament. En aquest sentit, cal remarcar que la inclusió de tot un seguit de directrius d'àmbit sectorial han d'ajudar a incloure les determinacions d'aquest Pla en altres documents i plans sectorials que es puguin redactar amb posterioritat.

Les normes d'ordenació es desglossen en unes normes específiques de l'àmbit de l'espai del PEIN i unes normes específiques de l'àrea agrícola de protecció.

Igualment, s'inclouen les disposicions necessàries per a una correcta aplicació de les determinacions d'aquest Pla especial.

3.5 Programa d'actuació i avaluació econòmica

El Programa d'actuació d'aquest Pla especial es formula d'acord amb la diagnosi efectuada (vegeu la Síntesi i conclusions a la Memòria informativa) i amb els objectius plantejats (vegeu la Memòria d'ordenació) per a l'ordenació de l'espai del PEIN d'Alfés.

Les actuacions incloses en el Programa d'actuació s'orienten fonamentalment a la preservació dels importants valors naturals i paisatgístics de l'espai.

Per a cadascuna d'aquestes actuacions s'indica l'objectiu a aconseguir, s'especifiquen directrius per a la seva execució i s'indiquen els organismes responsables.

Els organismes competents de la Generalitat de Catalunya poden executar directament aquestes actuacions dins el marc de les seves competències, o col.laborant tècnicament i econòmicament amb les altres administracions i amb les entitats, les empreses i els propietaris amb competències o interessos dins l'àmbit del Pla. Quant a l'execució del programa, s'estableix un termini general de 4 anys.

3.6 Plànols d'informació

La cartografia que complementa la Memòria informativa està constituïda pels Plànols d'informació, que reflecteixen gràficament diversa informació relativa a l'àmbit del Pla especial i delimiten les àrees d'atenció especial de l'espai d'Alfés determinades a la Memòria informativa. L'objectiu ha estat reflectir estrictament aquells aspectes que tenen una incidència directa en l'ordenació proposada i s'ha evitat, doncs, sobrecarregar el contingut gràfic del Pla especial amb informació temàtica no rellevant.

3.7 Plànols d'ordenació

Els Plànols d'ordenació, amb valor normatiu, recullen tant la delimitació definitiva de l'espai Alfés a escala 1:10.000 com l'àmbit del Pla especial.

1. EL MEDI FÍSIC

1.1 Descripció

1.1.1 Emmarcament territorial i característiques generals

L'espai d'Alfés està situat al centre de la comarca del Segrià, al sud de la ciutat de Lleida, entre els municipis d'Albatàrrec i Alfés. La major part de les 112 ha de la seva superfície pertanyen al municipi que dóna nom a l'espai. Constitueix un relleu tabular en forma de gaveta invertida, que només presenta una diferència de cota d'uns 25 m respecte als terrenys menys elevats que l'envolten, i en la seva meitat oriental es fon amb els camps de conreu de secà d'aquesta zona.

Aquesta plana és una petita mostra del paisatge que fa 200 anys era dominant a la depressió de l'Ebre, format per extenses planes ermes cobertes per vegetació baixa, esclarissada, on el timó constituïa una planta comuna i formava paisatges de les mateixes característiques que els de les zones àrides del sud de la Península i l'Àfrica del Nord.

En el segle XVIII, del conjunt del Pla d'Urgell i rodalies de la ciutat de Lleida, el 75% de la superfície era erma, dedicada bàsicament a la pastura de l'oví. A finals del XVIII i primers del XIX, paral·lelament a una disminució de l'activitat ramadera, el sòl es deserra intensament, es posen en cultiu grans superfícies i es configura el paisatge de mosaic de conreus de secà amb guaret (camps deixats sense conrear cíclicament durant un o més anys). La posada en regadiu, el segle passat, de grans àrees va comportar una fragmentació i la reducció de les superfícies ocupades pels secans de caràcter estèpic, que a part de modificar el paisatge ha portat a la desaparició o rarefacció extrema de moltes espècies i comunitats estepàries.

Així doncs, l'anomenat espai d'Alfés és un dels últims reductes catalans que mantenen les característiques dels ecosistemes semidesèrtics de l'Europa mediterrània, i on es refugia part de la flora i, especialment, certa fauna ornitològica característica d'aquests ambients.

1.1.2 Climatologia

Per a l'anàlisi climatològica, s'han emprat les dades de l'observatori de Lleida, que és l'estació metereològica més propera a l'espai.

L'anàlisi de les dades, segons la classificació de Papadakis, ens indica que el clima és del tipus mediterrani continental temperat amb un règim tèrmic continental temperat càlid i un règim d'humitat mediterrani sec.

Les temperatures són extremes i presenten grans oscil.lacions, tant estacionals com diàries. La mitjana de les temperatures màximes absolutes del mes més càlid és de 37,9°C i la mitjana de les temperatures mínimes absolutes del mes més fred és de -6,7°C; les temperatures mitjanes estacionals són: primavera 14°C, estiu 23,5°C, tardor 15,4°C i hivern 6,1°C.

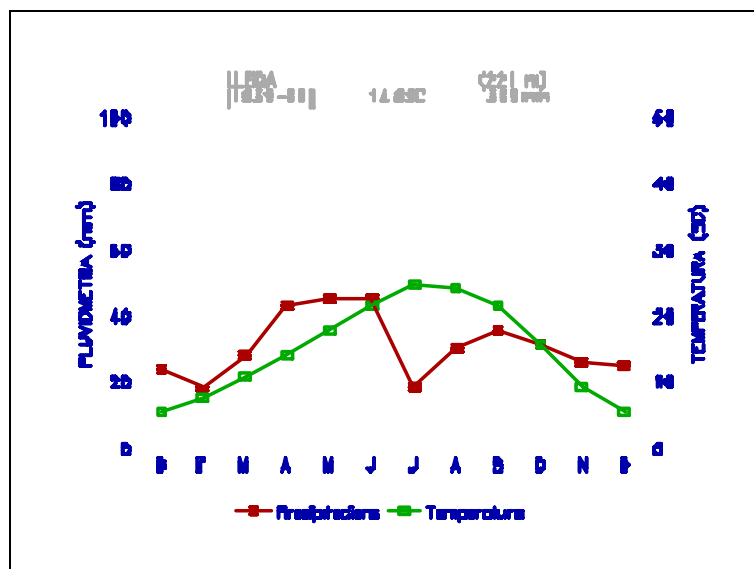
La durada mitjana del període més fred és de 5 mesos en tant que el període càlid ve a durar 2 mesos. La primera glaçada en terme mitjà es produeix el novembre i l'última a l'abril. L'evapotranspiració potencial és de 809,4 mm.

La humitat relativa de l'aire és molt elevada durant l'hivern, i als mesos de desembre i gener és superior al 80 %. Durant els mesos d'hivern són molt freqüents les boires que afavoreixen l'alteració química superficial. La condensació d'aquesta aigua és una aportació suplementària al sòl, i propicia el desenvolupament de diverses espècies de líquens i algues, que reverdeixen durant els períodes humits.

Les precipitacions anuals són escasses (367 mm) i es produeixen principalment durant la primavera. Als mesos d'estiu, les pluges són torrencials i afavoreixen els processos d'erosió. La durada del període sec és de 5 mesos i els períodes de pluges es distribueixen entre la primavera i la tardor.

Els vents dominants són de component oest, i són especialment intensos durant els mesos de tardor i d'hivern.

Diagrama ombrotèrmic

1.1.3 Hidrologia

A l'espai d'Alfés no hi ha cap punt d'aigua permanent o temporal, però fora dels límits estrictes de l'espai es troba la Sèquia del canal de l'Urgell, que circula al nord del límit superior de l'espai i proveeix d'aigua tot el sector de conreus de regadiu situats al nord de la mateixa sèquia, mentre que al sud la pràctica agrícola encara continua essent de secà.

La hidrologia es limita fonamentalment a l'escolament superficial de l'aigua de pluja des de la part superior de l'espai fins a la seva base, en profit dels camps de conreu, que es troben al peu de les vessants nord-occidental i sud-oriental de l'espai.

1.1.4 Geologia

1.1.4.1 Context geològic

L'espai forma part de la depressió Central catalana, que és l'extrem oriental de la gran unitat morfoestructural anomenada depressió de l'Ebre. La depressió Central catalana, que es troba reblerta de materials d'edat terciària, està delimitada al nord pels Pirineus, al sud-oest per la cadena Ibèrica i, al SE, per la cadenes costaneres catalanes.

Les diferències d'estructura de les unitats tectòniques que limiten la conca al nord i al sud (Pirineus i cadena Ibèrica, respectivament) varen influir en la

configuració dels materials sedimentaris dipositats a les parts septentrional i meridional de la conca, de manera que, en el marge dels Pirineus, la conca presenta zones de subsidència molt acusada a causa principalment de l'etapa final d'estructuració dels Pirineus, mentre que, en el marge de la Cadena Ibèrica, les taxes de subsidència varen ser més petites. Les zones més subsidents presenten un gruix de sediments acumulats molt més gran dins el mateix lapse de temps.

Com a conseqüència d'aquestes diferències, d'origen essencialment estructural, la influència de les transgressions marines paleògenes (terciari) principals que va afectar la part oriental de la depressió de l'Ebre va ser diferent a la que s'observa a les zones prepireniques, fet que condiciona igualment la distribució desigual dels materials sedimentaris d'origen marí dipositats en les zones més subsidents (preferentment al sector septentrional) respecte dels d'origen continental.

El resultat és que els processos finals de configuració dels Pirineus (aixecament i emplaçament dels mantells d'encavalcament des del nord cap al sud) van condicionar el desplaçament de la conca marina (cap al sud i l'est) i indirectament l'evolució dels sistemes al.luvials desenvolupats en la fase final de l'evolució sedimentària de la regió oriental de l'avantpaís ibèric de l'Ebre.

Els sistemes al.luvials, dels quals formen part els materials que constitueixen l'espai d'Alfés, van ser afectats pels processos d'aixecament i de deformació als marges de la conca, i van donar lloc a diverses fases d'expansió i de retracció d'aquests sistemes.

1.1.4.2 Litoestratigrafia¹

El substrat de la zona és d'edat terciària, i està constituït per dipòsits oligocènics (paleogen) procedents dels processos erosius terciaris de la serralada Prelitoral (Prades-el Montsant) compostos per lutites versicolors (ocres, vermelloses i grisoses) on s'intercalen nivells abundants de gresos de fins a 3 m de potència, amb base erosiva, que constitueixen litosomes de secció lenticular molt laxa, d'elevada relació amplada/alçada i esporàdicament cossos sorrencs de baixa relació amplada/alçada. Aquestes relacions són la conseqüència del règim hidrològic propi dels sistemes fluvio-al.luvials que van generar els sistemes sedimentaris.

¹ Aquest apartat ha estat redactat a partir de la "Memòria explicativa de la llegenda. Mapa geològic a escala 1:25.000. Full de Lleida (núm. 388 del M.T.N.)" realitzada per l'Institut Jaume Almera per encàrrec del Servei Geològic de la Generalitat de Catalunya.

Damunt d'aquests materials amb lleu discordança, reposen subhorizontals els materials quaternaris que corresponen a antigues terrasses del riu Segre que dissequen els sediments terciaris. A l'espai d'Alfés, trobem dipòsits al·luvials associats a cons de dejecció que transversalment passen a les terrasses fluvials, i formen un extens pla inclinat que s'eleva progressivament cap a l'est.

La tipologia dels materials d'aquests cons de dejecció està constituïda per còdols de calcàries oligocèniques predominantment aplanats, i en menor proporció per còdols arrodonits (calcàries, gresos, esquistos, etc.) procedents dels conglomerats terciaris del Montsant que han estat retreballats. Molt sovint, les graves es troben estratificades alternant amb nivells de sorres fines i suporten una costra calcària en el sostre que pot arribar a cimentar les graves.

1.1.4.3 Geomorfologia

L'espai d'Alfés forma part dels paisatges planars homogenis només distorsionats per l'existència de tossals aïllats, com és la timoneda d'Alfés, que deuen la seva morfologia a la diferent resistència dels materials rocosos envers l'erosió. Els agents atmosfèrics, predominantment les aigües, han erosionat els materials argil·losos i margosos del substrat terciari, mentre que la major resistència a l'erosió dels gresos, les calcàries o els nivells de graves més o menys cimentades fa que aquests materials constitueixin majoritàriament els tossals que caracteritzen la zona.

1.1.5 Edafologia²

Els tipus de sòls que es troben a l'espai d'Alfés estan estretament lligats a la poca pluviometria que es dona a la regió, fet que es tradueix en una escassa alteració dels materials rocosos sobre els quals es desenvolupen els sòls, i per tant l'espai presenta uns perfils edàfics poc desenvolupats.

Els sòls de la plana d'Alfés presenten elevats continguts en carbonats a causa bàsicament de la presència d'un horitzó petrocàlcic relict a poca fondària, que en molts casos aflora en superfície. Els pH són fortament alcalins i la conductivitat elèctrica és molt baixa. Cal destacar l'elevat contingut en matèria orgànica dels horitzons superficials del sòl de la timoneda, en contraposició als baixos continguts del sòl conreat. Aquest fenomen pot ser la causa de l'elevada taxa de bioturbació que presenta el sòl natural principalment a causa de l'acció dels lumbrícid. Aquest fet provoca una considerable millora en l'estructura i en la macroporositat dels sòls de la timoneda.

² Descripció basada en el següent treball:

DEPANA (1994): *La Timoneda d'Alfés*. Generalitat de Catalunya, Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. pp.8-12.

Els sòls de la timoneda pertanyen al subgrup Xerollic Paleorthid, mentre que els sòls cultivats de la plana són Typic Paleorthid, perquè presenten continguts en carboni orgànic molt més moderats.

1.1.6 Riscos geològics

El principal risc geològic és l'erosió dels talussos, i, eventualment, la gènesi d'esllavissades. L'espai, ateses la seva morfologia i la seva seqüència litoestratigràfica, presenta vulnerabilitat davant els agents meteòrics. Això es fa palès en els punts desproveïts de vegetació, especialment en els talussos meridionals.

Així mateix, cal destacar el paper que juga l'acció humana a afavorir l'erosió sobre l'espai. Mitjançant la circulació motoritzada indiscriminada per l'espai, d'una banda s'afavoreix la pèrdua del mantell vegetal i el sòl subjacent i, de l'altra, es produeix la canalització del terreny i augmenta el potencial erosiu dels escolaments superficials en l'època de pluges torrencials.

L'activitat extractiva ha estat una altra de les accions que han produït la pèrdua del sòl i, allà on s'ha produït, ha deixat l'espai totalment vulnerable als efectes dels agents erosius. Cal ressaltar l'impacte important produït per l'esllavissament de sediment talús avall en aquelles zones on l'extracció s'ha fet a prop de la ruptura de pendent.

1.1.7 Recursos geològics

Dintre de l'espai, s'han explotat les graves i els còdols que constitueixen el nivell superior de l'espai, sense comptar amb els permisos necessaris per a aquest tipus d'activitat.

Actualment les extraccions resten inactives, i apareixen com dos punts de manifesta agressió al medi natural i al valor paisatgístic de la timoneda d'Alfés.

1.1.8 Síntesi dels aspectes més importants

L'espai d'Alfés forma part d'un relleu tabular orientat NW-SE que conforma un pla aixecat d'uns 25 metres respecte al territori que l'envolta. Geològicament, forma part de l'extrem oriental de la depressió de l'Ebre, anomenat depressió Central catalana, i els materials que el constitueixen corresponen a la tipologia d'antics dipòsits de dejecció al·luvial quaternaris, emplaçats discordantment damunt els materials majoritàriament detrítics producte de l'erosió dels relleus generats durant l'orogènia alpina a l'oligocè (terciari). El clima de tipus continental i l'aridesa del substrat rocós no permeten la formació de sòls ben desenvolupats, la qual cosa condiona fortament la vegetació de l'espai, que es desenvolupa sobre un sòl molt prim, netament calcícol, i està integrada per comunitats eixarreïdes de plantes baixes amb un component important de vegetació llenyosa.

1.2 Diagnosi i recomanacions

1.2.1 Elements d'interès

És interessant el reconeixement del substrat rocós de la timoneda d'Alfés, com a testimoni del sistema de sedimentació continental fluvial i fluvio-lacustre, que va tenir lloc al sud-oest de la depressió Central catalana durant les eres terciària (oligocè) i quaternària.

La timoneda forma part d'un relleu diferenciat respecte a la plana que l'envolta, que confereix morfològicament el tret característic del paisatge de la regió, i que es deu fonamentalment al comportament diferent dels materials rocósos enfront dels fenòmens erosius.

1.2.2 Pèrdua de sòl

L'espai d'Alfés està fortament condicionat per l'erosió del substrat i el sòl que suporta la vegetació natural. Els efectes de l'erosió sobre el terreny es manifesten amb força en els pendents meridionals de l'espai, on s'observen els xaragallaments més accentuats i processos de pèrdua de superfície de sòl que poden originar esllavissades (vegeu el plànol O-2).

1.2.3 Definició de requeriments de protecció i recomanacions

Per evitar una acceleració dels processos erosius a l'espai, s'ha de procurar que no es modifiqui l'estructura del sòl ni es deteriori la vegetació que el sustenta. En aquest sentit, cal controlar les activitats que es duguin a terme dintre de l'espai, i especialment cal evitar l'activitat extractiva i la circulació indiscriminada amb vehicle motoritzat.

S'ha de promoure la restauració de les dues zones on s'ha produït l'extracció de graves i els vessants immediats on s'ha produït abocament de sediment, i també la recuperació de certs trams de sòl degradats com a conseqüència de la pràctica d'esports amb vehicle motoritzat (vegeu el plànol O-2).

1.3 Definició i delimitació d'àrees d'atenció especial

Atesa la mida de l'espai i la degradació que ja ha sofert en certes parts, s'ha de preveure en tot el conjunt de l'espai l'adopció de mesures que evitin el desenvolupament de processos erosius.

No obstant això, cal destacar especialment les dues zones afectades per l'extracció de graves, els punts amb major incidència de la pràctica esportiva motoritzada i aquelles zones de l'espai amb més alt risc erosiu on són més manifestos els fenòmens de xaragallament, desestabilització dels talusos i pèrdua de sòl (vegeu el plànol O-2).

2. LA VEGETACIÓ I LA FLORA

2.1 Descripció³

L'espai d'Alfés constitueix una de les darreres àrees de timoneda estèpica que resten a Catalunya, i es troba relativament ben conservada. Per aquest motiu, ha estat objecte de nombrosos estudis sobre els ambients esteparis del nostre país.

2.1.1 Vegetació potencial

L'àmbit de l'espai es troba situat a l'extrem meridional de la depressió de l'Ebre, amb un clima mediterrani continental subàrid. La vegetació potencial d'aquesta zona, la constitueix la màquia de garric i arçot, *Rhamno-Quercetum cocciferae* Br.-Bl. et O. de Bolós 1957. A l'espai, les condicions edàfiques han determinat que les comunitats permanents siguin brolles baixes, entre les quals destaca la timoneda d'esparbonella, *Sideritetum cavanillesii* Br.-Bl. et Bolós 1957.

2.1.2 Comunitats vegetals actuals

La timoneda d'esparbonella, *Sideritetum cavanillesii* Br.-Bl. et Bolós 1957, és la comunitat que més caracteritza aquest espai. Tot i que aquesta comunitat es creia que era el resultat de la degradació de la màquia, primer, i de la brolla, després, recentment s'ha proposat que es tracta d'una comunitat de caràcter permanent, en resposta a la climatologia, i sobretot a les característiques edàfiques de l'indret; poca profunditat del sòl i condicions extremes d'eixutesa. Així, aquesta comunitat ocupa la superfície plana dels tossals, i també bona part dels pendents.

L'espartar, *Delphinio gracilis-Lygeetum sparti*, es troba en els talussos de la part meridional de l'espai, orientats a solem. Als talussos orientats al nord, s'hi troba el llistonar, *Ruto angustifoliae-Brachypodietum retusi*. Aquests gramenets, alterats en part pel pasturatge, es troben en determinades zones substituïts pel matoll de siscall i botja pudent, *Salsolo vermiculatae-Artemisetum herba-albae*.

³ Descripció basada en els següents treballs:

- DEPANA (1994): *La Timoneda d'Alfés*. Generalitat de Catalunya, Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. 39 pp.
- CONESA, J., MAYORAL, AM, PEDROL, J. X.RECASENS, J. (1994): *El paisatge vegetal dels espais d'interès natural de Lleida: àrea meridional*. Ed. Institut d'Estudis Ilerdencs. Lleida. pp. 128-143.

Recentment, s'ha descrit una associació, el pradell terofític amb crenolla, *Clypeolo-Psiluretum incurvi* Guàrdia et Ninot, 1989, la qual es localitza sobre les acumulacions de restes orgàniques al voltant dels formiguers.

Vora les pistes d'aterratge, els camins i els marges de conreu, on el substrat és argilós i compacte, s'hi localitza el pradell d'herba-fam, *Salvio-Plantaginatum albicantis* (O. de Bolòs et R. Mol.) O. de Bolòs, 1983.

La vegetació ruderal és representada per les comunitats de cardassars i d'herbassars de vorada de camí, *Silybo-Urticetum dioicae* Br.-Bl. (1931) 1936 i *Carduo pycnocephali-Hordeetum leporini* Br.Bl. (1931) 1936 em. 1952.

A l'àmbit agrícola al voltant de la timoneda, cal destacar l'associació de ballarida i rosella morada (*Roemerio hybridae-Hypecoetum penduli* Br.-Bl. et O.Bolós 1957) que és tracta d'una comunitat arvense molt interessant.

Finalment, cal esmentar també la presència d'una petita plantació de pi blanc (*Pinus halepensis*), en els talussos del sector sud-est de l'espai.

2.1.3 La flora

Curcó, Conesa i Recasens (1994) han citat 289 tàxons, nivell específic o sub-específic, a l'àmbit de l'espai. Segons aquests autors, predominen les espècies mediterrànies, un 65 % dels tàxons citats, moltes de les quals són de caràcter xeròfil i tendència estèpica. Els tàxons d'afinitat eurosiberiana representen només un 7 %, i el 28 % restant són plantes subcosmopolites i al·lòctones, de corologia incerta.

Quant a les formes vitals, predominen els teròfits, un 51 % dels tàxons, seguits dels hemicriptòfits i camèfits.

Com a espècies més notables de tendència estèpica presents a l'espai, els esmentats autors citen els següents tàxons: *Arabis parvula*, *Carduus bourgeanus*, *Lygos sphaerocarpa*, *Picris hispanica*, *Stipa parviflora*, *Schismus barbatus*, *Odontites longiflora*, *Atractylis cancellata*, *Euphorbia isatidifolia*, *Teucrium gnaphalodes*, *Sisymbrium runcinatum*, *Artemisia herba-alba*, *Peganum harmala*, *Orobanche cernua*, *Camphorosma monspeliaca*, *Genista biflora*, *Nonea micrantha*, *Stipa barbata*, *Launaea fragilis*, *Centaurea linifolia*, *Bombycilaena discolor*, *Limonium catalaunicum*, *Teucrium aragonense*, *Adonis microcarpa*, *Salsola vermiculata*, *Aizoon hispanicum*, *Biscutella auriculata*, *Malcolmia africana*, *Alyssum granatense*, *Crucianella patula*, *Lygeum spartum*, *Malva aegyptia* subsp. *stipulacea*, *Linum tenuifolium* subsp. *suffruticosum*, *Hippocrepis comosa* subsp. *scabra*, *Delphinium peregrinum* subsp. *gracile* i *Euphorbia helioscopia* subsp. *helioscopioides*.

Així mateix, *Sideritis scordioides* var. *cavanillesii* i *Narcissus dubius*, també presents a l'espai, són espècies estrictament protegides pel PEIN.

En aquest espai, també han estat estudiades les algues aèries, algues i cianòfits que creixen sobre el *Thymus vulgaris*, sobre el sòl i a les basses temporals formades després de les pluges. M.HERNÁNDEZ-MARINÉ (1994) ha citat 16 tàxons diferents; 9 sobre el sòl, 2 sobre *Thymus vulgaris* i 5 en ambdós llocs. 5 d'aquests tàxons són cianòfits, 9 són clorofícies, 1 és una bacil.lariofícia i una altra és una zignematofícia.

2.1.4 El paisatge vegetal

El paisatge vegetal d'aquest espai és totalment determinat per un únic tipus de formació vegetal, les brolles baixes, i pel relleu tabular sobre el que s'assenta. La part plana del tossal està dominada per la timoneda d'esparbonella, i als talussos trobem majoritàriament les altres comunitats vegetals descrites. Amb més detall, es poden distingir les comunitats que es formen a les vores de camins, pistes de les instal.lacions aeronàutiques i formiguers.

2.1.5 Síntesi dels aspectes més importants

La comunitat que domina en aquest espai i la més representativa dels ambients esteparis és la timoneda d'esparbonella, *Sideritetum cavanillesii* Br.-Bl. et Bolòs, 1957.

En un estudi recent, han estat descrits un total de 289 tàxons de la flora vascular. Dues espècies de la flora vascular, *Sideritis scordioides* var. *cavanillesii* i *Narcissus dubius*, són espècies estrictament protegides pel PEIN.

2.2 Diagnosi i recomanacions

2.2.1 Elements d'interès

- La totalitat de l'espai com a darrer representant de les timonedes estèpiques a Catalunya.
- El conjunt d'espècies de tendència estèpica més notables, esmentades al punt 2.1.3.
- L'existència de 16 tàxons identificats com a algues aèries.

Les espècies *Sideritis scordioides* var. *cavanillesii* i *Narcissus dubius*, espècies estrictament protegides.

2.2.2 Anàlisi de l'estat de conservació de la vegetació

Cal dir que en general la vegetació encara es troba en un bon estat de conservació. L'abandó de la pràctica agrícola que es desenvolupava en el passat a l'espai actualment ocupat per la timoneda ha permès l'establiment d'una comunitat vegetal de caire permanent diferent de la climàtica, l'interès de la qual ha permès valorar la necessitat de la seva protecció i preservació atès que constitueix una de les darreres àrees de timoneda estèpica a Catalunya.

No obstant això, existeixen diversos impactes sobre la conservació de la vegetació a la timoneda d'Alfés com són l'extracció de graves en dos punts de l'espai, la xarxa de camins que travessen la timoneda i la circulació indiscriminada al seu través i, l'activitat que es deriva de les instal·lacions aeronàutiques.

2.2.3 Definició de requeriments de protecció i recomanacions

Tenint en compte la singularitat de l'espai en el context de Catalunya i per mantenir i millorar l'estat actual de conservació de la seva flora i de les seves comunitats vegetals, és necessari que s'hi apliqui un règim estricte de protecció, i que en ell s'hi permetin únicament les activitats educatives i científiques. Així mateix, cal preveure, en el grau que sigui possible, la restauració de les zones afectades per l'extracció de graves i la pràctica d'esports motoritzats i evitar la sega de la vegetació de les pistes d'aterratge incloses dintre de l'espai del PEIN Alfés per part dels responsables de les instal·lacions aeronàutiques.

Convindria declarar l'espai Reserva natural per aconseguir preservar la totalitat dels seus sistemes naturals.

2.3 Definició i delimitació d'àrees d'atenció especial

2.3.1 Comunitats d'especial interès per raons de maduresa excepcional, elevada diversitat, estat de conservació, distribució reduïda, etc.

Les comunitats presents en aquest espai, especialment la timoneda d'esperonella, *Sideritetum cavanillesii* Br.-Bl. et Bolòs 1957 (a excepció de les comunitats de caràcter ruderal) de les quals la timoneda d'Alfés constitueix l'últim reducte, cal considerar-les d'especial interès pel seu estat de conservació i la seva distribució reduïda.

2.3.2 Presència d'espècies de la flora declarades estrictament protegides pel PEIN, o en situació d'amenaça o d'especial vulnerabilitat

Les espècies *Sideritis scordioides* var. *cavanillesii* i *Narcissus dubius* són espècies estrictament protegides pel Decret 328/1992.

Les espècies de la flora pròpies d'aquests ambients estèpics cal que siguin considerades també com a espècies d'especial interès en el seu conjunt..

2.3.3 Tipus d'hàbitats presents a l'annex I de la Directiva 92/43/CEE

Hàbitats naturals prioritaris:

Clypeolo-Psiluretum incurvi, Guàrdia & Ninot 1989 (Codi 34.5)

Ruto angustifoliae-Brachypodietum retusi, Br.-Bl. & O. Bolòs 1957 (codi 34.5)

Hàbitats naturals d'interès comunitari:

Salsolo vermiculatae-Artemisietum herbae-albae (Br.-Bl. & O. Bolòs 1958), Bolòs 1967 (Codi 15.17)

2.3.4 Àrees d'atenció especial

La singularitat d'aquest espai com a representant del que havien estat les zones estèpiques que fins a primers de segle dominaven la part oriental de la depressió de l'Ebre determina que no s'hi destaquin àrees d'atenció especial, sinó que es consideri tot el conjunt de l'espai com d'atenció especial.

3. LA FAUNA

3.1 Descripció⁴

3.1.1 Espècies de vertebrats: descripció general

Les aus constitueixen els vertebrats més ben representats en aquest espai; s'hi troben encara bona part de les espècies ornítiques estepàries més característiques. S'han observat més de 100 espècies diferents, entre les quals destaca la presència de 7 de les 9 espècies europees de la família dels alàudids. Per a 4 d'aquestes 7 espècies, la timoneda d'Alfés representa el darrer reducte on es poden trobar com a nidificants a Catalunya.

Com a espècies nidificants més destacables d'ocells propis d'aquests ambients, es poden citar l'alosa becuda (*Chersophilus duponti*), la calàndria (*Melanocorypha calandra*), la terrorola vulgar (*Calandrella brachydactyla*), la cogullada fosca (*Galerida theklae*), l'alosa vulgar (*Alauda arvensis*), el torlit (*Burhinus oedicephalus*) i la ganga (*Pterocles alchata*). Altres espècies singulars que s'observen a la timoneda són el sisó (*Tetrax tetrax*) i la xurra (*Pterocles orientalis*). Cal esmentar que la població d'alosa becuda a Alfés és l'única que s'ha trobat a Catalunya, i que juntament amb la ganga es troben en situació de perill d'extinció a Catalunya.

També s'han observat a Alfés 18 espècies de rapinyaires diürnes. Les més típiques d'aquestes són l'esmerla (*Falco columbarius*), el falcó mostatxut (*Falco subbuteo*) i l'esparver cendrós (*Circus pygargus*). Excepcionalment, s'ha citat, de pas, el falcó cama-roig (*Falco tinnunculus*).

Quant a la resta de vertebrats, s'han observat les espècies següents:

Rèptils: dragó comú (*Tarentola mauritanica*), llargardaix ocellat (*Lacerta lepida*), sargantana cua-llarga (*Psammotromus algirus*), sargantana cendrosa (*Psammotromus hispanicus*), serp blanca (*Elaphe scalaris*) i serp verda (*Malpolon monspessulanus*).

Mamífers insectívors: eriçó africà (*Erinaceus algirus*), mussaranya comuna (*Crocidura russula*) i mussaranya nana (*Suncus etruscus*).

⁴ Descripció basada en:

- DEPANA (1994): *La Timoneda d'Alfés*. Generalitat de Catalunya, Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. 39 pp.

Mamífers quiròpters: ratpenat de ferradura mediterrani (*Rhinolophus euryale*), ratpenat de musell agut (*Myotis blyti*), ratpenat de peus grans (*Myotis capaccinii*) rata pinyada pipistrel·la o comuna (*Pipistrellus pipistrellus*).

Mamífers rosegadors: ratolí mediterrani (*Mus spretus*) i talpó comú (*Microtus duodecimcostatus*).

Mamífers lagomorfs: conill (*Oryctolagus cuniculus*), llebre comú (*Lepus capensis*).

3.1.2 Espècies d'invertebrats: singularitats

A la timoneda d'Alfés, Serrarols (1994) ha identificat un total de 38 espècies d'araneïds epigeus, un dels quals és el solífug *Gluvia dorsalis*, única espècie de l'ordre Solifugae que colonitza la península Ibèrica.

OLMO (1994) ha identificat 6 espècies d'ortòpters.

D'altra banda, també són destacats l'heteròpter *Odonatus caudatus* i el coleòpter *Cicindella germanica*.

3.1.3 Síntesi dels aspectes més importants

L'espai conserva encara gran part de les espècies d'aus característiques d'aquestes zones estèpiques. Com a espècie destacable sobre les altres es troba l'alosa becuda (*Chersophilus duponti*), de la qual a Alfés hi ha l'única població a Catalunya. Tant l'alosa becuda com la ganga es troben en perill d'extinció a Catalunya. La xurra, la qual no es reproduïx a l'espai, es troba en estat molt crític a Catalunya.

D'entre totes les altres espècies de vertebrats, és important destacar els ocells rapinyaires diürns i els ratpenats que s'han observat a l'espai.

A l'espai, s'han fet estudis de diversos grups d'artròpodes i s'han trobat algunes espècies singulars.

3.2 Diagnosi i recomanacions

3.2.1 Elements d'interès

- La població d'alosa becuda (*Chersophilus duponti*) ubicada a la Timoneda d'Alfés és la única població a Catalunya i, en el moment actual es troba en perill d'extinció.
- La població de ganga (*Pterocles alchata*) i de xurra (*Pterocles orientalis*), espècies en perill d'extinció a Catalunya.
- La resta d'espècies d'aus, representants en el seu conjunt de les comunitats ornítiques d'aquests ambients.
- La presència d'espècies estrictament protegides.

3.2.2 Estat de conservació

Quant a composició ornítica específica, l'espai es troba en bon estat de conservació ja que conserva la totalitat de les espècies d'ocells característiques d'aquests tipus d'ambients (Aymí, Elliott i Martínez, 1994). Cal tenir molt en compte, però, les instal·lacions aeronàutiques, susceptibles de desenvolupament, l'activitat de les quals podria afectar greument la fauna descrita i, especialment l'ornítica.

Pel que fa a l'alosa becuda, element més valuós de la fauna a la timoneda d'Alfés, s'han realitzat censos des de l'any 1986. Els anys 1988 i 1989 es va detectar una davallada en els valors mitjans i màxims de l'IKA (Índex Quilomètric d'Abundància) a causa de diverses alteracions que va patir la timoneda (rompuda d'una part i obertura de nous camins). Posteriorment, els valors s'han anat recuperant, però els anys 1992 i 1993 tornen a mostrar una davallada de la població.

La ganga (*Pterocles alchata*) i la xurra (*Pterocles orientalis*) són espècies que es troben en perill d'extinció a Catalunya.

Quant a les altres espècies, no es disposa dels estudis necessaris per poder pronunciar-se sobre l'estat de conservació i l'evolució de les seves poblacions.

3.2.3 Requeriments de protecció i recomanacions sobre gestió d'hàbitats

És molt important conservar la timoneda d'Alfés, en la seva totalitat, evitant de fragmentar o segregar la seva superfície, de manera que cal promoure la recuperació d'aquelles àrees que han sofert processos de degradació o desaparició total de la vegetació natural.

En un espai amb un entorn tant transformat per l'agricultura caldria avaluar l'afectació que aquesta pot tenir sobre la fauna degut a l'ús de pesticides.

En una àrea on trobem una espècie tan singular a Catalunya com és l'alosa becuda, i dues altres, la ganga i la xurra, que es coneix que són en perill d'extinció, caldria iniciar els estudis necessaris per seguir la seva evolució, detectar les possibles causes que posin en perill les seves poblacions i poder elaborar, si es demostra necessari, un pla de recuperació d'aquestes espècies.

La timoneda d'Alfés hauria de ser declarada Reserva natural (d'acord amb les determinacions de l'article 24 de la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals) per preservar íntegrament els ecosistemes naturals que conté, i no permetre-hi en cap cas les activitats que directament o indirectament puguin perjudicar els valors naturals objecte de protecció. En aquest sentit, la caça hauria d'estar prohibida totalment.

Declarar estrictament protegits el solífug *Gluvia dorsalis* i el coleòpter *Cicindella germanica* que són espècies estrictament protegides pel PEIN als erms d'Aitona i, al Delta del Llobregat i als erms d'Aitona, respectivament.

3.3 Definició i delimitació d'àrees d'atenció especial

3.3.1 Zones d'interès per a la cria, per la seva elevada densitat o diversitat, per la presència d'espècies de distribució reduïda, etc.

D'acord amb tots els arguments aportats fins ara en aquest capítol, la totalitat de l'espai és d'interès pel que fa a tots els aspectes associats amb la fauna ornítica.

Cal destacar també la importància de l'àrea agrícola que envolta l'espai, tant pel seu paper de connector natural amb la resta d'espais naturals esteparis i, especialment amb l'espai de Mas de Melons, tant perquè compleix els requeriments de l'hàbitat de les aus estèpiques, i en aquest sentit forma part del programa zonal per a la conservació de l'hàbitat d'aus estepàries en la Depressió de l'Ebre i l'Alt Empordà (vegeu apartat 4.2.3).

3.3.2 Presència de poblacions d'espècies de fauna declarades estrictament protegides pel PEIN, o per altra legislació, o en situació d'amenaça o d'especial vulnerabilitat

D'entre les espècies més destacables, esmentades anteriorment, les que s'enumeren a continuació estan estrictament protegides per la Llei 3/1988, de 4 de març, de protecció dels animals, i per l'Ordre de 23 de novembre de 1994, per la qual s'amplia la relació d'espècies protegides a Catalunya.

Aus

Alosa becuda (*Chersophilus duponti*)
Ganga (*Pterocles alchata*)
Calàndria (*Melanocorypha calandra*)
Terrerola vulgar (*Calandrella brachydactyla*)
Torlit (*Burhinus oedicnemus*)
Cogullada fosca (*Galerida theklae*)
Sisó (*Tetrax tetrax*)
Xurra (*Pterocles orientalis*)
Esmerla (*Falco columbarius*)
Falcó mostatxut (*Falco subbuteo*)
Esparver cendrós (*Circus pygargus*)

Rèptils

Dragó comú (*Tarentola mauritanica*)
Llangardaix ocel.lat (*Lacerta lepida*)
Sargantana cua-llarga (*Psammmodromus algirus*)
Sargantana cendrosa (*Psammmodromus hispanicus*)
Serp blanca (*Elaphe scalaris*)
Serp verda (*Malpolon monspessulanus*)

Mamífers

Eriçó africà o clar (*Erinaceus algirus*)
Totes les espècies de quiròpters anteriorment citades

A continuació, s'enumeren les espècies invertebrades estrictament protegides pel Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès natural:

Solífugs

Gluvia dorsalis (estrictament protegit a l'espai dels erms d'Aitona).

Coleòpters

Cicindella germanica (estrictament protegit a l'espai del Delta del Llobregat i a l'espai dels Erms d'Aitona)

3.3.3 Presència de poblacions d'espècies de l'annex IV de la Directiva 92/43/CEE, relativa a la conservació dels hàbitats i de la fauna i flora silvestres i de l'annex I de la Directiva 79/409/CEE, relativa a la conservació de les aus silvestres

L'eriçó africà o clar (*Erinaceus algirus*) i totes les espècies de quiròpters figuren a l'annex IV de la Directiva 92/43/CEE.

L'esperver cendrós (*Circus pygargus*), el sisó (*Tetrax tetrax*), el torlit (*Burhinus oedicephalus*) i la ganga (*Pterocles alchata*) figuren a l'annex I de la Directiva 79/409/CEE.

3.3.4 Àrees d'atenció especial

Aquest espai, pel que fa a la fauna, cal considerar-lo en la seva totalitat d'atenció especial.

4. EL MEDI SOCIOECONÒMIC

4.1 Descripció

4.1.1 Implantació humana a l'interior de l'espai

a) Població resident.

No hi ha població resident a l'interior de l'espai.

b) Assentaments rurals

No hi ha assentaments rurals a l'interior de l'espai.

c) Ocupació del sòl

La superfície total de l'espai d'Alfés és de 112 ha. Pràcticament la totalitat del sòl és ocupat per la vegetació natural, només un 4 % del sòl és d'ús agrícola. L'espai també compta amb una superfície de l'ordre de 7 ha on encara es reconeixen part de dues pistes auxiliars d'herba. (Vegeu el plànol I-4).

d) Propietat del sòl i estructura de la propietat

La major part de la propietat és pública i correspon a un 75 % de l'espai, i es troba repartida entre el Ministeri de Defensa, 73 ha, i l'Ajuntament d'Albatàrrec, 11 ha. La qualificació d'aquesta àrea segons les dades cadastrals és de pastura. La resta de l'espai és de titularitat privada i el sòl es troba qualificat majoritàriament com de terrenys de pastura, menys part de tres propietats amb conreu de secà. (Vegeu plànol I-3).

4.1.2 Activitats productives

a) Agricultura

L'agricultura que es practica a la zona és el conreu de secà amb guaret, que és la pràctica agrícola que encara es manté en la major part del territori lleidatà al sud de la sèquia del canal d'Urgell (veure el plànol I-4).

L'espai d'Alfés i les seves rodalies, que es troben ubicats en la part oriental de la depressió Central catalana, són testimoni de les característiques generals del territori abans de la disminució de l'activitat ramadera a la zona i la posada en cultiu de grans superfícies sobretot a les planes, procés que va tenir els seus orígens a finals del segle XVIII i primers del XIX. Des de la segona meitat del segle XX, dels ambients de caire estèpic que ocupaven la part catalana de la depressió de l'Ebre només en queden restes comptades, l'espai d'Alfés n'és una d'elles, la qual cosa ha permès que s'hi refugiés part de la flora i especialment la fauna estèpica de Catalunya, la presència de la qual està directament relacionada amb l'existència de guarets i erms i amb l'ús reduït de pesticides (Curcó & Estrada, 1990).

Les porcions de sòl conreat que es troben a l'interior de l'espai pertanyen a un mateix propietari del municipi d'Alfés, i produeixen cereal.

b) Ramaderia

La ramaderia a l'espai és exclusivament extensiva, de pastura d'ovelles, uns 150 caps al terme d'Alfés, que periòdicament realitzen incursions en l'espai.

d) Altres

A l'interior de l'espai, s'han detectat dos punts d'extracció de graves, activitat que s'ha dut a terme sense permís de l'administració competent. Actualment ja no s'extreu material, però l'impacte produït és considerable (vegeu el plànol I-4).

4.1.3 Serveis i equipaments

a) Equipaments hotelers i d'allotjament

Els equipaments més propers a l'espai són els que corresponen a l'àrea de servei de l'autopista del nord-est A-2 al sud del límit inferior de l'espai i l'àrea de peatge a l'oest de l'espai. Cal assenyalar que els elements funcionals de l'autopista, com són les àrees de descans, les àrees de peatge i les àrees de servei, tenen la consideració de béns de domini públic tal com estableix el Reglament General de Carreteres (RD 1812/1994, de 2 de setembre), i formen part de l'eix viari.

b) Àrees de lleure i zones utilitzades per al lleure.

L'espai està vorejat pel nord per la sèquia del canal d'Urgell, la qual, en el seu marge sud més proper a les instal·lacions aeronàutiques, compta amb una pineda, a l'ombra de la qual s'estableix una àrea d'esbarjo per als visitants.

L'espai, en la seva part nord-occidental, compta amb la senyalització d'un itinerari per passejar en bicicleta, el qual coincideix amb el camí que travessa l'espai en aquesta part i que en la toponímia de la zona abans de travessar la sèquia del canal d'Urgell rep el nom de carrerada d'Albatàrrec posteriorment i fins a confluïr amb la carretera d'Albatàrrec a Alfés rep el nom de carrerada Reial.

c) Àrees de caça

Tant els terrenys del municipi d'Alfés com els d'Albatàrrec estan sota el règim d'àrea privada de caça, sota la titularitat de l'Associació de Caçadors d'Alfés (L-10160) i del Grup de Caçadors d'Albatàrrec (L-10270), respectivament.

Els terrenys que corresponen al municipi de Lleida es troben sota el règim d'àrea privada de caça sota la titularitat de la Societat els Cassolaires de la Terra Ferma (L-10269).

4.1.4 Infraestructures

a) Xarxa viària

L'espai compta amb un gran nombre de camins i pistes localitzats principalment a la plana superior.

Cal fer esment de l'autopista del nord-est A-2 que voreja a molt poca distància els límits de l'espai, en el seu extrem occidental i pel sud. Molt a prop de l'extrem occidental de l'espai, se situa el peatge de l'esmentada autopista que permet la seva sortida cap a Lleida, i es troba la carretera d'Albatàrrec al Soleràs, CL-700 (tram àrea d'Autopista-Alfés), que passa gairebé fregant l'extrem occidental de l'espai.

Cal assenyalar que els elements funcionals de l'autopista com és l'àrea de peatge tenen la consideració de béns de domini públic juntament amb la zona de domini públic de l'autopista i de la carretera.

b) Instal·lacions del Reial Aeri-club de Lleida

En el seu límit nord-oriental, l'espai limita amb les instal·lacions del Reial Aeri-Club de Lleida consistents en un petit hangar situat fora del límit de l'espai. Compta amb una pista de terra, que limita amb l'espai d'Alfés, però que queda fora d'aquest, que té uns 1500 metres de llargada. Es poden reconèixer també dues pistes auxiliars orientades N-S i NE-SO i, que s'endinsen en l'espai 700 i 550 metres respectivament. L'activitat associada a aquestes dues pistes és nul·la, malgrat la seua periòdica de la seva vegetació.

L'activitat que es du a terme en aquestes instal·lacions comporta el sobrevol de la timoneda per avionetes monomotor i bimotor així com per ultralleugers i altres enginys.

Al vessant nordoest de l'espai, fora dels límits de l'espai del PEIN es troba un radiofar no direccional (NDB) d'ajut a la navegació aèria.

c) Infraestructures energètiques

No hi ha infraestructures energètiques pròpies a l'espai. En el seu extrem occidental, però, l'espai és travessat per una línia d'electrificació que segueix la mateixa trajectòria que la carretera d'Albatàrrec a Alfés en aquesta zona.

d) Altres

Al nord del límit superior de l'espai d'Alfés, es troba la sèquia del canal d'Urgell que proveeix d'aigua tot el sector de conreus situats a partir de la riba dreta del canal, i estableix la divisòria entre els conreus de regadiu al nord i els de secà al sud. (Vegeu plànol I-2).

4.1.5 Síntesi dels aspectes més importants

L'espai acull un dels últims reductes amb ambient estepari de Catalunya que rep la influència de la pastura ovina i es troba immers en un territori en el qual encara es du a terme la pràctica agrícola de secà amb guaret.

La timoneda d'Alfés és un espai que compta amb una gran afluència de visitants, concentrada principalment els caps de setmana, que no sempre són prou respectuosos amb el medi natural que els envolta. Un dels principals inconvenients, el constitueix la circulació motoritzada indiscriminada, que es veu afavorida pel gran nombre de camins que travessen la timoneda.

D'altra banda, les instal·lacions aeronàutiques comporten una activitat que no és coherent amb l'objectiu (preservacionista i proteccionista) del Pla especial ja que diverses accions relacionades amb aquesta activitat incideixen directament en els elements naturals, com són la sega que periòdicament es fa de la vegetació en les instal·lacions aeronàutiques i el trànsit aeri per damunt l'espai, hàbitat d'una important fauna ornítica.

4.2 Diagnosi i recomanacions

4.2.1 Elements d'interès

- Gairebé la totalitat de l'espai és lliure de la pràctica agrícola que caracteritza la resta de la zona on es troba immers. L'espai constitueix una plana amb predomini de la vegetació natural.
- L'espai rep la influència de la pastura.
- La major part del sòl és propietat del Ministeri de Defensa (el 65 %).
- En el moment actual la timoneda d'Alfés rep la influència de les activitats derivades de les instal·lacions aeronàutiques.
- La totalitat de l'espai es veu afectat per tres àrees privades de caça.

4.2.2 Dèficits més remarcables

a) L'existència d'una alta densitat de camins, que compta amb una gran freqüentació de vehicles motoritzats i la pràctica de certs esports poc respectuosos amb el medi natural. És necessari ordenar la utilització pública de l'espai mitjançant la regulació de l'ús dels camins existents i la privació de certes pràctiques esportives, com ara la circulació amb vehicles 4x4 amunt i avall dels vessants, que incideixen negativament en la conservació de l'hàbitat de la timoneda.

b) Els usos aeronàutics del Reial Aeri-club de Lleida és un factor negatiu per a la conservació de l'hàbitat estepari a la timoneda d'Alfés. Actualment la sega de la vegetació de les pistes produeix l'eliminació parcial de la vegetació herbàcia i arbustiva ocasionant una pèrdua progressiva de les espècies llenyoses, la qual cosa fa minvar la superfície útil per a la fauna. Tenint en compte que els ocells esteparis nidifiquen al terra, la sega no beneficia la conservació de les aus, sobre tot a les èpoques de cria. Així mateix, una intensificació dels usos aeronàutics (pavimentació pista, major tràfic aeri, etc) no afavoreix els objectius d'aquest Pla especial.

És ben conegut que les condicions atmosfèriques (existència freqüent de boires) de la zona desaconsellen l'actual ubicació d'aquestes instal·lacions. Caldria plantejar com a solució futura la reubicació de les instal·lacions aeronàutiques cap a un altre indret de menor interès natural.

c) Les extraccions de graves produïdes dintre de l'espai que han deixat dues empremtes de difícil restabliment un greu impacte visual i paisatgístic.

4.2.3 Aplicació de les mesures de foment de l'aprofitament sostenible dels recursos naturals i millora rural previstes al PEIN

Per a la preservació i protecció de l'hàbitat de la timoneda d'Alfés, la conservació del qual depèn essencialment del manteniment de la vegetació actual, no és possible cap aprofitament dels recursos naturals, a excepció de la pastura fora de l'època de cria de les aus estepàries, ni la implantació de mesures de millora rural.

No obstant això, l'espai del PEIN d'Alfés es troba estretament relacionat amb una àrea agrícola en la qual es practica el conreu de secà amb guaret que també forma part de l'hàbitat de les aus estepàries.

Els terrenys agrícoles afectats conformen una àrea de gran interès naturalístic, ja que d'una banda forma part de l'hàbitat de les aus estepàries de la zona i de l'altra juga un important paper amortidor dels efectes de l'activitat antròpica que es desenvolupa fora de l'espai d'Alfés.

Aquesta àrea agrícola ha d'incloure's en l'àmbit d'aquest Pla especial per d'acollir-se a les mesures de preservació i protecció del valors naturals de l'espai d'Alfés, i en aquest sentit l'àrea esmentada ja es troba inclosa en una zona anomenada Carrassumada - mas de Melons establerta pel programa zonal per a la conservació de l'hàbitat d'aus estepàries a la depressió de l'Ebre i l'Alt Empordà.

Aquest programa zonal elaborat pel Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca atén a l'aplicació de mesures agroambientals que gaudeixen de compensacions econòmiques establertes per la Unió Europea d'acord amb el

Reglament 2078/92/CEE del Consell de 30 de juny de 1992, sobre mètodes de producció agrària compatibles amb les exigències de la protecció del medi ambient i la conservació de l'espai natural.

Entre les mesures previstes pel programa zonal esmentat es troben les següents:

- Manteniment del conreu de secà extensiu.
- Potenciació de la rotació dels cultius anuals mitjançant el repòs en guaret.
- Manteniment dels marges i erms existents i ampliació dels mateixos mitjançant la retirada de terres de cultiu.
- Potenciació d'altres pràctiques agrícoles compatibles amb la conservació de la fauna estepària.
- Disminuir i controlar la utilització de fertilitzants i productes fitosanitaris.
- Mantenir i potenciar altres activitats alternatives (aprofitament apícola, ramader, educació ambiental, ...).

4.2.4 Impactes ecològics i paisatgístics

a) Sobre el medi físic

La circulació indiscriminada per l'espai amb vehicles motoritzats, especialment si es produeix fora dels camins i pistes establerts, fet que provoca la desestructuració del sòl i la pèrdua del mantell edàfic sobre el qual es desenvolupa la vegetació.

L'extracció de graves en dos punts de l'espai, que ha malmès el subsòl i dificulten la regeneració de la vegetació natural.

b) Sobre la vegetació

A part dels dos primers impactes esmentats per al medi físic, la vegetació pot veure's perjudicada si es practica una pastura intensiva, doncs pot afavorir la pèrdua d'estructura del sòl pel trepig dels animals, i alterar de manera notable la composició florística i natural de les formacions vegetals ja que hi ha unes espècies més preferides pel bestiar que altres.

En la part situada en l'extrem sud-est es va fer una petita plantació de pi blanc (*Pinus halepensis*) Aquests pins no superen els 1,2 metres i es troben poblats de processionària. La situació de la plantació coincideix amb els talussos sud-orientals de la timoneda que presenten un alt risc erosiu. La presència d'aquesta plantació no aporta res de bo a l'espai, ja que es tracta d'una plantació amb una espècie al·lòctona a l'espai, implantada possiblement amb la finalitat d'estabilitzar els talussos.

c) Sobre la fauna

L'opinió general dels entesos sobre la conservació de la fauna ornitològica i, en especial, de l'alosa becuda, considera que una hiperfreqüentació de l'espai és altament nociva.

Així mateix, les activitats que es deriven dels usos aeronàutics suposen un destorb per al bon desenvolupament de les aus estepàries i del seu hàbitat, ja que aquestes nidifiquen a terra entre la vegetació al pla superior i a les vessants de l'espai, i certes activitats com la sega de la vegetació, l'asfaltat del terreny i el trànsit d'aeronaus poden comportar la destrucció de les postes i niuades.

La utilització d'insecticides o herbicides, pràctica directament relacionada amb una agricultura intensiva, també és perjudicial per a la fauna si aquesta pràctica es realitza en l'àrea agrícola molt freqüentada per les aus que es troba als voltants de l'espai.

En un espai tan petit, la caça té un efecte negatiu sobre la fauna de l'espai.

4.3 Definició dels elements i àrees d'atenció especial per raons de:

4.3.1 Impactes de l'activitat antròpica, gestió dels recursos naturals, etc.

Constitueixen àrees d'atenció especial:

Àrees d'extracció de graves

Les dues zones en què s'ha dut a terme l'extracció de graves requereixen la restauració del seu àmbit i en aquest sentit cal promoure les mesures que facin possible la recuperació de la vegetació natural.

Àrees degradades per la pràctica esportiva motoritzada

Es tracta d'aquelles àrees que més directament han sofert la incidència erosiva de la pràctica esportiva amb vehicles motoritzats.

Camins afectes a la seva supressió

S'ha de promoure la recuperació de la vegetació natural en aquells camins l'ús dels quals no és imprescindible per a la comunicació, i la seva restauració com a àrea natural pot repercutir positivament en la preservació de l'espai.

Àrea afectada pels usos aeronàutics

S'hauran de prendre les mesures adequades per tal que els usos aeronàutics fora de l'espai d'Alfés es desenvolupin de manera compatible amb la conservació de la Timoneda d'Alfés, i en tot cas s'ha d'impulsar la minimització del seu possible impacte negatiu sobre l'entorn natural.

Àrea afectada per una plantació de pi blanc

És convenient que aquesta plantació no prolifere, per tal de preservar la vegetació natural de la timoneda i si s'escau eliminar-la per tal de recuperar la vegetació que caracteritza aquest espai.

4.3.2 Zones d'aplicació de les mesures de foment de l'aprofitament sostenible dels recursos naturals i millora rural previstes al Programa de desenvolupament del PEIN

Àrea agrícola de protecció

Atès l'interès naturalístic dels terrenys agrícoles que envolten l'espai del PEIN d'Alfés, l'àrea agrícola de secà amb guaret compresa entre la sèquia del canal d'Urgell i l'autopista del nord-est A-2 ha de comptar amb una atenció especial.

La preservació d'aquesta àrea agrícola de qualsevol activitat que pugui malmetre el seu estat actual o intensificar la pràctica agrícola que s'hi du a terme seria perjudicial per a la preservació de la fauna ornítica considerada de gran interès a la timoneda.

És important tenir en compte aquesta àrea agrícola i incloure-la dintre de l'àmbit del Pla especial, per aplicar-hi les mesures d'aprofitament sostenible dels recursos naturals. Així, en les determinacions d'aquest Pla especial s'ha de promoure l'aplicació en els terrenys agrícoles inclosos en aquesta àrea de les mesures agroambientals que gaudeixen de compensacions econòmiques establertes per la Comunitat Europea, esmentades al punt 4.2.3 d'aquesta Memòria informativa.

5. PLANEJAMENT

5.1 Estat del planejament

L'espai d'Alfés es troba comprès en tres municipis que per ordre de superfície afectada pel Pla especial són Alfés, Albatàrrec i Lleida.

El municipi d'Alfés no té cap figura de planejament aprovada.

El municipi d'Albatàrrec compta amb unes Normes subsidiàries aprovades definitivament el 18 de novembre de 1992. El 17 de febrer de 1993 es va acordar el coneixement per part de la Comissió d'Urbanisme de Lleida del compliment d'acords anteriors refosos a l'expedient.

El municipi de Lleida va aprovar un Pla general municipal el 27 de juliol de 1979. Es varen aprovar unes modificacions puntuals i la subsanació d'errors materials al text refós de 7 de març de 1991. Posteriorment, el 25 de juny de 1993, varen ser aprovades unes Normes complementàries del Pla per a la regulació del sòl no urbanitzable.

L'espai d'Alfés no es regula específicament en cap d'aquestes disposicions, de manera que pel que fa a la protecció d'elements naturals que han estat destacats en els capítols precedents, es fa patent la necessitat de completar el planejament vigent, atès el caràcter general de la regulació establerta en ambdues normes urbanístiques.

5.2 Normes subsidiàries de planejament d'Albatàrrec

L'àmbit de l'espai inclòs en el municipi d'Albatàrrec és classificat en la seva totalitat com a sòl no urbanitzable i té la qualificació de zona de secà (R3) que correspon segons les normes als territoris que es localitzen al sud del terme municipal en les àrees de secà, els sòls dels quals són aquells destinats a usos agrícoles i situats en cotes del territori que no permeten el reg actualment.

La regulació d'aquest sòl fa referència als aspectes següents:

1. Condicions d'ús:
Es permeten les activitats relacionades directament amb els usos agrícoles:
 - Habitatges rurals
 - Magatzems agrícoles
 - Explotacions agropecuàries
 - Cambres frigorífiques
 - Indústries aïllades compatibles amb el nucli rural.
2. Condicions de finca mínima
3. Intensitat dels usos
4. Condicions relatives a l'edificació

5.3 Pla general de Lleida

L'àmbit de l'espai d'Alfés inclòs en el municipi de Lleida, el constitueixen uns terrenys ubicats en la meitat nord-occidental de l'espai i uns altres de l'extrem més sud-oriental de l'espai, ambdós classificats com a sòl no urbanitzable. D'acord amb el Pla, es tracta de sòl agrícola i forma part de la zona (19) que comprèn els sectors amb explotacions predominantment cerealístiques, i s'especifica que s'admeten d'altres usos a més dels estrictament agrícoles.

La regulació d'aquest àmbit fa referència als aspectes següents:

1. Condicions d'ús

Es consideren usos compatibles:
 - L'habitatge familiar
 - L'ús agrícola
 - La indústria (tipus a i b segons l'article 309.3 del Pla general)
 - L'extractiu (segons els articles 343 a 348 del Pla general)
 - El sanitariassistencial, publicoadministratiu, educatiu i sociocultural
 - L'abastament
 - L'esportiu
 - Les activitats de 5a i 6a categoria que es prevegin ubicar a 2.000 o més metres dels nuclis.

5.4 Diagnosi i recomanacions

D'una banda, el municipi d'Alfés no té planejament, d'altra banda s'observa que en les regulacions urbanístiques efectuades tant pel municipi d'Albatàrrec com de Lleida no hi ha mesures adreçades a la protecció de la timoneda d'Alfés, ni cap previsió en aquest sentit.

La regulació d'usos permesos d'aplicació al sòl de l'espai del PEIN Alfés en ambdós casos no és coherent amb els objectius de protecció d'aquest Pla especial, ja que certs usos permesos no beneficiarien els valors naturals que es protegeixen. El Pla especial ha de completar el planejament vigent per esmenar el caràcter general de la regulació establerta.

A més, si bé tots dos municipis atribueixen tant al sòl de la timoneda com a l'àrea agrícola que l'envolta la qualificació de zona agrícola de secà, és només Albatàrrec el que determina que no és possible la conversió del conreu de secà en regadiu. Per tant, també cal completar la regulació específica de l'àrea agrícola que compta amb un gran interès naturalístic.

6. SÍNTESI I CONCLUSIONS

6.1 Principals valors de l'espai

6.1.1 Geologia

La timoneda d'Alfés es configura damunt un substrat rocós format per sediments continentals fluvials i fluviolacustres dipositats durant les eres terciària (oligocè) i quaternària a la depressió Central catalana. La geomorfologia del relleu resultant és un tret característic del paisatge de la regió, conseqüència del comportament diferent dels materials rocosos enfront dels fenòmens erosius.

6.1.2 Vegetació

La totalitat de l'espai es caracteritza per ser el darrer vestigi de les timonedes estèpiques a Catalunya. L'espai compta amb un conjunt notable d'espècies de tendència estèpica. La comunitat vegetal més característica de l'espai és la timoneda d'esparbonella, *Sideritetum cavanillesii* Br. -Bl. et Bolós 1957, que es troba a la plana superior de l'espai. Les espècies *Sideritis scordioides* var. *cavanillesii* i *Narcissus dubius* són espècies estrictament protegides pel Decret 328/1992.

6.1.3 Fauna

La timoneda d'Alfés és destacable per conservar bona part de les espècies d'ocells característiques dels ambients esteparis. Com a espècies de major rellevància es troba l'alosa becuda (*Chersophilus dupontii*), que es troba en perill d'extinció i de la qual Alfés és l'únic lloc de Catalunya on es coneix la seva nidificació. També cal destacar la xurra (*Pterocles orientalis*) i la ganga (*Pterocles alchata*), espècies en perill d'extinció a Catalunya.

És destacable també, per bé que poc estudiada, la diversitat d'espècies d'invertebrats. Com a singularitats es pot destacar el solífug *Gluvia dorsalis*.

6.1.4 Hàbitats i espècies d'interès comunitari i espècies estrictament protegides

Hi ha 19 espècies de la fauna presents a l'espai com a espècies estrictament protegides per la Llei 3/1988, de 4 de març, de protecció dels animals, i l'ordre

de 23 de novembre de 1994, per la qual s'amplia la relació d'espècies protegides a Catalunya.

El Decret 328/1992 declara dues espècies de la flora i dues espècies de la fauna presents a l'espai estrictament protegides, que respectivament són *Sideritis scordioides* var. *cavanillesi* i *Narcissus dubius* (protegides en aquest espai), i *Gluvia dorsalis* i *Cincidella germanica* (estricament protegides a altres espais del PEIN).

L'espai d'Alfés també compta amb dos hàbitats naturals prioritaris, *Clypeolo-Psiluretum incurvi* Guàrdia & Ninot 1989 (Codi 34.5) i *Ruto angustifoliae-Brachypodietum retusi* Br.-Bl. & O. Bolòs 1957 (Codi 34.5) i, un hàbitat natural d'interès comunitari *Salsolo vermiculatae-Artemisietum herbae-albae* (Br.-Bl. & O. Bolòs 1958) Bolòs 1967 (Codi 15.17), presents a l'annex I de la Directiva 92/43/CEE.

Faunísticament, l'erició africà o clar (*Erinaceus algirus*) i totes les espècies de quiròpters que es troben a l'espai figuren a l'annex IV de la Directiva 92/43/CEE.

6.2 Principals factors amb incidència en l'estat de conservació dels valors de l'espai

6.2.1 Pèrdua de sòl

El fenomen principal que produeix la pèrdua de sòl és l'erosió, que en l'espai en certs punts incideix amb força, ja sigui per l'erosió hídrica superficial o bé per l'erosió eòlica. No obstant això, cal destacar la magnitud de l'acció antròpica sobre l'espai, que ha produït una pèrdua important de sòl, en certs indrets gairebé irrecuperable. Aquesta acció antròpica es manifesta principalment en les empremtes de l'activitat extractiva i la circulació amb vehicles motoritzats per l'espai.

6.2.2 Connexió de l'espai amb altres àrees naturals

La timoneda d'Alfés forma part de la depressió Central occidental, una de les regions naturals en què es classifiquen els espais del PEIN, i forma part del sector de la plana central d'aquesta depressió, en el qual també es localitzen, entre d'altres, l'espai del PEIN mas de Melons al sud-est de la timoneda, i l'espai del PEIN Utxesa al sud-oest.

La connexió de l'espai d'Alfés amb els altres espais esmentats es veu dificultada per la densitat de la infraestructura viària del territori, que afavoreix la fragmentació del territori, minva l'espai natural, la qual cosa incideix

negativament en el desenvolupament i la preservació de la fauna ornítica estepària.

Aquesta connexió requereix ser reforçada per permetre la preservació dels ecosistemes esteparis, que caracteritzen tot l'àmbit geogràfic de la depressió Central catalana, i en aquest sentit l'espai del PEIN Alfés i els terrenys agrícoles de secà d'interès per a la preservació d'aquest espai es troben totalment immersos en una *Àrea important per a les aus a Espanya* inventariada per donar compliment a la Directiva 79/409/CEE del Consell de 2 d'abril de 1979, relativa a la conservació de les aus silvestres, la qual vincula els estats membres a prendre mesures especials de conservació dels hàbitats de les espècies d'interès. L'esmentada Àrea inclou, a part de la timoneda d'Alfés els espais naturals de Mas de Melons, Utxesa i erms d'Aitona, amb la inclusió d'un important territori destinat al conreu de secà que conforma juntament amb les àrees de vegetació estèpica natural l'hàbitat de les poblacions d'aus estepàries.

6.2.3 Estructura de la propietat

En aquest espai, la propietat del sòl és pública en un 75,5 % i es troba concentrada la major part en un únic propietari que és el Ministeri de Defensa; l'altre propietari públic és l'Ajuntament d'Albatàrrec. La resta de sòl es reparteix entre cinc propietaris.

6.2.4 Freqüentació de l'espai

L'espai rep l'afluència d'un públic que principalment visita l'espai amb motius lúdiques i esportives que en certes ocasions són poc coherents amb la preservació dels valors naturals. La resta de visitants, normalment en dies festius, es concentra en la riba de la sèquia del canal d'Urgell fora de l'espai, al nord del seu límit superior.

6.2.5 Planejament urbanístic

En primer lloc, el planejament urbanístic vigent d'aplicació a l'àmbit de la timoneda d'Alfés o bé és inexistent o bé conté unes determinacions que no són coherents amb els objectius d'aquest Pla especial. L'espai haurà de ser adequadament regulat per protegir i preservar els seus valors naturals.

En segon lloc, es troba a faltar una atenció especial sobre els terrenys agrícoles que envolten l'espai d'Alfés. Cal regular en el Pla especial els usos permesos en tota l'àrea agrícola que es consideri d'interès atenent la seva inclusió en l'àmbit del Pla especial ha de tenir una funció de preservació i protecció de la Timoneda d'Alfés.

6.3 Principals requeriments de protecció i recomanacions

6.3.1 Restauració de les àrees degradades

Cal preveure en el grau que sigui possible la restauració de les zones afectades per l'extracció de graves, per permetre la preservació de la resta de l'espai i la recuperació dels valors paisatgístics de l'espai.

S'ha de procurar també la restauració de les zones afectades per les activitats esportives motoritzades, i d'aquelles altres zones que requereixen una atenció especial pel seu alt risc erosiu.

6.3.2 Desenvolupament de l'activitat ramadera

Mentre no es procedeixi a un estudi de l'impacte real de la pastura sobre l'espai d'Alfés, una opinió experta generalitzada opta per la compatibilització de la pastura amb l'hàbitat de l'alosa becuda (*Chersophilus duponti*) atenent el fet que aquesta activitat afavoreix el manteniment de la vegetació actual.

6.3.3 Regulació de la xarxa de camins

L'alta densitat de camins que travessen l'espai, malgrat les seves reduïdes dimensions, fa necessària una regulació del seu ús per tal d'evitar que empitjori l'estat actual de conservació de l'espai atès els efectes negatius de la circulació amb vehicle motoritzat.

6.3.4 Limitació de l'activitat derivada de les instal·lacions aeronàutiques

Els usos aeronàutics (fora de l'espai del PEIN Alfés) han de desenvolupar-se de manera compatible amb la conservació de la Timoneda d'Alfés i, en tot cas s'ha d'impulsar la minimització del seu impacte negatiu sobre l'entorn natural, i en aquest sentit cal tenir present l'aplicació de l'art. 17.1 (Avaluacions d'impacte ambiental) del Pla d'espais d'interès natural.

6.3.5 Manteniment d'una àrea agrícola de protecció

La conservació i la millora de l'hàbitat de l'espai del PEIN Alfés requereix la protecció de l'àrea agrícola de secà propera a aquest espai, la qual juga un paper fonamental tant per la seva funció amortidora dels efectes negatius de les infraestructures i obres que fragmenten el territori com perquè aquesta àrea en si mateixa forma part de l'hàbitat de les aus estepàries.

S'ha de preveure i promoure l'aplicació de les mesures adequades per al manteniment de les condicions ambientals relacionades amb la pràctica del conreu de secà de l'àrea agrícola que circumda la timoneda d'Alfés, evitar qualsevol intensificació d'aquesta activitat agrícola.

6.3.6 Conservació de la diversitat biològica

Cal conservar la timoneda d'Alfés en la seva totalitat, i evitar qualsevol actuació que pugui posar en perill la fauna i la flora que caracteritzen l'espai.

Atesa la fragilitat de l'espai i la vulnerabilitat de les espècies d'ocells que l'habiten, seria recomanable la declaració de Reserva natural.

1. OBJECTIUS DEL PLA ESPECIAL

D'acord amb les determinacions de la Llei 12/1985, d'espais naturals, el Pla d'espais d'interès natural i les conclusions i la diagnosi formulades a la Memòria informativa, es defineixen per al Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge d'Alfés els objectius que tot seguit es detallen.

1.1 Objectius generals

- a) Protegir l'espai d'Alfés, la seva gea, les espècies vegetals i animals que hi viuen, llurs ecosistemes i recursos naturals i el seu paisatge, i establir una regulació d'usos, les normes i les directrius necessàries.
- b) Incentivar, afavorir i donar suport a totes aquelles iniciatives que representin una millora del coneixement de les característiques d'aquest espai i dels efectes perjudicials per als seus valors naturals.
- c) Col·laborar amb els diferents organismes de l'Administració, especialment amb ens locals, i amb les entitats i les empreses amb interessos a la zona en l'aplicació de les reglamentacions del Pla especial, tot preveient ajuts als particulars per al desenvolupament d'actuacions vinculades a la seva execució.
- d) Facilitar la informació necessària tant per al coneixement dels valors naturalístics i paisatgístics de l'espai com per afavorir la participació pública en el procés de redacció i tramitació del Pla.

1.2 Objectius específics

- a) Delimitar definitivament l'àmbit de l'espai d'Alfés inclòs al PEIN.
- b) Preservar l'espai de qualsevol activitat susceptible de perjudicar els principals valors naturals de l'espai.
- c) Protegir l'espai dels perills de degradació del seu substrat rocós i del sòl que sustenta.
- d) Adoptar mesures especials de conservació de les comunitats i de les espècies vegetals d'interès rellevant que es destaquen a la Memòria informativa.

- e) Conservar i promoure la recuperació de les espècies de la fauna en situació d'amenaça o d'especial vulnerabilitat.
- f) Procedir a la restauració ecològica i a la realització d'actuacions de millora paisatgística en aquells indrets on els sistemes naturals o el paisatge hagin estat malmesos.
- g) Ordenar l'ús públic.
- h) Assolir una correcta articulació de les necessitats de protecció de l'espai amb el planejament urbanístic.
- i) Establir unes mesures addicionals de protecció de l'àrea agrícola que envolta l'espai del PEIN Alfés, com a connector biològic dels hàbitats esteparis del territori en el qual es troba immers l'àmbit del Pla especial, i, en aquest sentit, promoure l'aplicació de mesures agroambientals a tot l'àmbit del Pla especial.

2. DELIMITACIÓ DEFINITIVA DE L'ESPAI

La delimitació d'aquest espai ha estat establerta, amb caràcter no definitiu, pel Pla d'espais d'interès natural. En concret, aquest àmbit es defineix al mapa número 053 (corresponent al full 388 del MTN) del volum Mapes 1:50.000 del PEIN i a la descripció feta al volum III de l'esmentat Pla (Espais inclosos en el PEIN: Síntesi informativa, actuacions previstes i altres determinacions).

D'acord amb allò que disposa la Llei 12/1985, d'espais naturals, i tal com el PEIN recull a l'article 8 de les seves Normes, la delimitació definitiva d'aquest espai s'ha de fer mitjançant la declaració d'una figura de protecció especial o bé mitjançant l'aprovació d'un Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge.

En aquest cas, per establir definitivament la delimitació de l'espai d'Alfés, s'ha optat per aquella darrera modalitat segons s'estableix a la Resolució de 20 de setembre de 1993, per la qual s'inicia la formulació de diversos plans especials de protecció del medi natural i del paisatge en espais del Pla d'espais d'interès natural.

Per tant, i tal com queda reflectit a l'apartat 1.2 d'aquesta Memòria d'ordenació (Objectius específics), l'establiment de la delimitació definitiva de l'espai d'Alfés esdevé un dels objectius principals del Pla especial. En concret, els límits han

estat cartografiats al plànol O-1 (Delimitació). La seva descripció escrita es recull a l'annex 1 de les Normes.

L'àmbit del Pla especial comprèn l'espai del PEIN Alfés i l'àrea agrícola que envolta l'espai, que a efectes d'aquest Pla especial rep el nom d'Àrea agrícola de protecció.

La superfície total de l'àmbit del Pla especial és de 675 ha, de les quals 112 ha corresponen a l'espai del PEIN Alfés i la superfície restant correspon a l'àrea agrícola de protecció (Vegeu la taula 1. superfícies per municipis).

MUNICIPI	SUPERFÍCIE MUNICIPAL (ha)	SUPERFÍCIE INCLOSA A L'ESPAI (ha)	% AMB RELACIÓ AL TOTAL MUNICIPAL	% AMB RELACIÓ A L'ESPAI	SUPERFÍCIE INCLOSA AL PLA ESPECIAL
Alfés	3.176,32	93,80	2,95	83,74	289,58
Albatàrrec	1.085,22	11,05	1,01	9,87	12,13
Lleida	21.162,13	7,20	0,03	6,41	305,14

Taula 1: Superfícies per municipis.

3. DETERMINACIONS PER A LA PROTECCIÓ DEL MEDI NATURAL I DEL PAISATGE

3.1 Règim urbanístic

L'article 13 de les Normes del PEIN aplica preventivament en els seus espais el règim del sòl fixat pels articles 127 i 128.1 del Text refós de la legislació vigent a Catalunya en matèria urbanística (Decret legislatiu 1/1990). Aquest règim és congruent amb l'establert pel planejament urbanístic vigent (vegeu l'apartat 6 de la Memòria informativa: Planejament).

Tenint en compte les especials característiques de l'espai, i vetllant per la seva conservació, aquest Pla especial estableix, en l'àmbit de l'espai del sòl no urbanitzable, l'aplicació del règim fixat per al sòl no urbanitzable d'especial protecció (article 128 del Decret legislatiu 1/1990). Aquesta condició és considerada imprescindible per a la correcta protecció dels sistemes naturals i del paisatge d'aquest espai.

El Pla especial completa el planejament urbanístic existent a tot el seu àmbit, tant a l'espai del PEIN Alfés com a l'àrea agrícola de protecció, i en regula els

usos permesos, concreta les possibilitats d'edificació, restringeix l'obertura de pistes, etc.

3.2 Regulació d'usos

D'acord amb la legislació urbanística, el Pla especial restringeix aquells usos que no són coherents amb els objectius de conservació, de manera que a l'espai del PEIN Alfés no es permet la pràctica agrícola, excepte en aquells indrets on encara es manté, sempre que no es produeixi la seva intensificació. Fora de l'espai, en l'àrea agrícola de protecció, es permet el manteniment dels usos agraris, d'acord amb la regulació específica d'aquesta àrea.

Pel que fa al usos aeronàutics, aquests han de desenvolupar-se de manera compatible amb els objectius de conservació de l'espai del PEIN i els seus valors naturals. La regulació dels usos aeronàutics es fa específicament a les determinacions de la normativa dins l'àmbit de l'espai del PEIN i a la Disposició Transitòria Tercera, en la qual s'estableix el requeriment de l'autorització prèvia del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, sens perjudici de l'aplicació, quan s'escaigui, del procediment d'avaluació d'impacte ambiental, per a les obres de manteniment i millores necessàries relacionades amb l'ús normal de les instal·lacions, de millora de les condicions de seguretat, i també aquelles que tinguin com a objecte el seu desmantellament o la disminució del seu impacte paisatgístic i ecològic.

Des del Pla especial s'afavoreix en el seu àmbit la funció científica i pedagògica, amb la finalitat d'aprofundir en el coneixement de la dinàmica dels sistemes naturals de la timoneda d'Alfés i de procurar aprofitar-ne els valors pedagògics.

Així mateix, aquest Pla especial preveu també l'ordenació de l'ús públic en l'espai del PEIN Alfés de manera que les activitats lúdiques i esportives i la freqüentació de l'espai no afectin negativament els sistemes naturals que es volen protegir. Aquestes mesures consisteixen a regular la vialitat de l'espai, senyalitzar-la i, paral·lelament, es proposa donar la informació adient sobre els valors de l'espai i la seva fragilitat.

3.3 L'àrea agrícola de protecció

La conservació de la timoneda d'Alfés depèn en bona part del grau d'incidència dels factors exteriors a l'espai del PEIN Alfés, ateses les seves reduïdes dimensions, la qual cosa li confereix una gran fragilitat. Els terrenys agrícoles que envolten l'espai juguen un paper important en la preservació de l'espai. Es tracta d'una àrea que conserva el conreu tradicional de secà i que complementa l'hàbitat natural de les espècies d'ocells amb caràcter estepari. Una intensificació de la pràctica agrícola o altres transformacions en aquesta àrea perjudicarien seriosament les possibilitats de supervivència de les espècies més vulnerables.

El Pla especial per garantir la protecció de l'espai del PEIN Alfés inclou en el seu àmbit d'aplicació una àrea agrícola de protecció. Ja el mateix PEIN, en el seu volum III, *Espais inclosos en el PEIN: Síntesi informativa, actuacions previstes i altres determinacions*, té en compte, malgrat els límits propis de l'espai d'Alfés, els sectors de conreu orientals de l'espai d'Alfés.

El Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca ha elaborat un Programa zonal per a la conservació de l'hàbitat d'aus estepàries a la depressió de l'Ebre i l'Alt Empordà, el qual preveu una zona anomenada Carrassumada - mas de Melons que inclou els terrenys situats al sud del canal d'Urgell i a l'est de l'enllaç amb l'autopista A-2, que comprèn la totalitat de l'àmbit del Pla especial en els municipis de Lleida i Alfés, i per tant l'àrea agrícola de protecció esmentada. En aquest sentit, si aquest Programa arribés a aplicar-se, l'àrea agrícola de protecció podria acollir-se al règim d'ajuts previstos per la Unió Europea amb vista a afavorir el manteniment de determinats mètodes de producció que responguin a problemes concrets de protecció del medi ambient o de la conservació de l'espai natural i el paisatge, així com la preservació d'espècies en perill d'extinció.

3.4 Xarxa viària i regulació de la circulació motoritzada

El Pla especial recull la regulació que estableixen les Normes del PEIN (article 14 del Decret 328/1992) i les altres limitacions que la normativa sectorial aplicable determina (Llei 9/1995, de 27 de juliol, de regulació de l'accés motoritzat al medi natural).

Els treballs previs d'informació d'aquest Pla especial han assenyalat la necessitat d'abordar l'ordenació de la xarxa de camins de l'espai del PEIN d'Alfés. El Pla s'inclina per establir una xarxa bàsica de camins, en la qual es permeti la circulació amb vehicle motoritzat, mentre que en la resta de camins no especificats per a aquest ús es restringeix la circulació a l'exclusivament pedestre i sense vehicle a motor. En alguns casos, fins i tot, es promou la supressió del traçat de certs camins i la recuperació de la vegetació natural. Aquesta darrera mesura atén el fet que els camins que es preveu suprimir no tenen pròpiament una funció comunicativa, però en canvi el seu ús pronuncia els fenòmens erosius de la timoneda i la pèrdua de superfície útil per a la vegetació.

Aquesta ordenació s'ha de completar amb una senyalització que insti a evitar la circulació fora dels camins expressament ordenats per al seu ús, i informi sobre els valors naturals protegits.

3.5 Actuacions de millora paisatgística i restauració de l'espai i prevenció d'impactes

S'han detectat diversos impactes significatius dins de l'àmbit del Pla especial susceptibles de ser considerats específicament en el Pla, com són les àrees d'extracció de grava, les àrees més afectades per la circulació motoritzada indiscriminada, les activitats derivades de les instal·lacions aeronàutiques, el gran nombre de camins que travessen l'espai, i l'àrea amb plantació de pi blanc.

De forma prioritària, el Pla preveu prevenir qualsevol nova activitat que vagi en detriment dels valors naturals de l'espai, i en aquest sentit, a través de la regulació d'usos defineix les activitats que, per llur impacte, es declaren expressament incompatibles, mentre que la restauració de les zones degradades s'articula mitjançant l'aplicació de les Actuacions programades per a aquest Pla especial.

3.6 Diversitat biològica

El Pla estableix mesures per a la conservació de totes aquelles espècies tant de la flora com de la fauna que han estat considerades protegides, ja sigui pel propi Decret d'aprovació del PEIN o per altres normatives aplicables.

Per reforçar les previsions d'aquest Pla en tot allò que fa referència a la conservació de les aus estepàries, especialment l'alosa becuda (*Chersophilus duponti*), i les comunitats vegetals que caracteritzen l'espai, es proposa promoure la declaració de reserva natural a tot l'àmbit de l'espai del PEIN Alfés.

3.7 Aplicació de mesures agroambientals

La implementació del Pla especial ha de vetllar per la promoció del coneixement i l'aplicació de les mesures agroambientals que preveu el Reglament 2078/92/CEE del Consell de 30 de juny sobre mètodes de producció agrària compatibles amb les exigències de la protecció del medi ambient i la conservació de l'espai natural ja esmentades al punt 3.3 d'aquesta Memòria d'ordenació.

CAPÍTOL I - DISPOSICIONS COMUNES

Article 1

Objecte i àmbit d'aplicació

1. L'objecte del Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge d'Alfés (en endavant, Pla especial) és la delimitació definitiva d'aquest espai inclòs al Pla d'espais d'interès natural (en endavant, PEIN) i l'establiment de totes aquelles altres determinacions que siguin necessàries per a l'adequada protecció del seu medi natural i del paisatge, d'acord amb els objectius previstos per aquest Pla especial a la seva Memòria d'ordenació.

2. L'àmbit de l'espai del PEIN Alfés és el que correspon als límits territorials cartografiats al plànol O-1 (Delimitació) i que són descrits a l'annex 1 d'aquestes Normes. Aquests límits tenen caràcter de delimitació definitiva de l'espai, en compliment de l'article 8 de les Normes del PEIN, aprovat pel Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès naturals (en endavant, Decret 328/1992).

3. L'àmbit d'aplicació del Pla especial comprèn l'espai del PEIN Alfés i una àrea que el circumda, que a efectes d'aquestes Normes i del Programa d'actuació rep el nom d'Àrea agrícola de protecció. Els límits territorials de l'àmbit del Pla especial són els cartografiats al plànol O-1 (Delimitació) i són descrits a l'Annex 2 d'aquestes Normes.

Article 2

Marc jurídic

1. El Pla especial ha estat redactat i tramitat d'acord amb el que estableixen la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals (en endavant, Llei 12/1985), el Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès natural, i la Resolució de 20 de setembre de 1993, per la qual s'inicia la formulació de diversos plans especials de protecció del medi natural i del paisatge en espais del Pla d'espais d'interès natural.

2. El Pla especial s'enmarca en allò establert al Decret 200/1992, de 25 de setembre, pel qual es distribueixen competències sobre els espais inclosos en el Pla d'espais d'interès natural, al Decret 150/1993, de 7 de maig, pel qual s'estructura la Direcció General de Patrimoni Natural del Departament de Medi Ambient i, el Decret 294/1994, pel qual es fixa l'estructura orgànica de les direccions generals de Producció i Indústries Agroalimentàries, d'Estructures Agràries i del Medi Natural i el Decret 75/1995 de modificació de l'anterior.

3. Atès el que disposa l'article 5 de la Llei 12/1985, aquest Pla té els efectes propis dels plans especials a què fa referència l'article 29 i concordants del Decret legislatiu 1/1990, de 12 de juliol, pel qual s'aprova la refosa dels textos legals vigents a Catalunya en matèria urbanística.

Article 3

Contingut del Pla

El present Pla especial consta de la documentació següent:

- a) Introducció
- b) Memòria informativa
- c) Memòria d'ordenació
- d) Normes
- e) Programa d'actuació i avaluació econòmica
- f) Plànols d'informació.
- g) Plànols d'ordenació

Article 4

Vigència, revisió i modificacions

La vigència del Pla és indefinida. Tanmateix, pot procedir-se a la seva revisió, la revisió del seu Programa d'actuació o la modificació puntual de les seves determinacions, quan siguin conseqüència de modificacions del PEIN, quan ho disposi el seu Programa de Desenvolupament, quan resulti necessari per garantir les finalitats protectores del Pla, i també per adequar-se a les noves disposicions normatives que hi siguin d'aplicació.

Article 5

Interpretació

1. Les determinacions del Pla s'han d'interpretar basant-se en aquells criteris que, partint del sentit propi de les seves paraules en relació amb el context i els antecedents legislatius en la matèria, tinguin en compte principalment el seu esperit i la seva finalitat protectora.

2. En cas de produir-se contradiccions en la regulació del Pla, entre els seus diferents documents, o entre els diferents plànols, es considera vàlida la determinació que impliqui nivells de protecció més alts dels valors ecològics i paisatgístics. Pel que fa a la contradicció entre determinacions gràfiques, ha de prevaler la determinació precisada amb més detall.

Article 6

Obligatorietat

1. Tant les administracions públiques com els particulars resten obligats al compliment de les disposicions que conté el present Pla especial, d'acord amb l'establert als articles 90 i 91 del Decret legislatiu 1/1990. Conseqüentment, l'ús dels predis no pot apartar-se del destí previst, ni és possible efectuar-hi explotacions de jaciments, fixar rètols de propaganda, fer moviments de terra, o qualsevol altres ús anàleg en pugna amb la seva qualificació urbanística, i la seva legislació especial, o de manera diferent a allò regulat en el Pla.

2. Als efectes del punt anterior, són determinacions de caràcter normatiu les compreses a les Normes, els plànols d'ordenació i el programa d'actuació, incloses les directrius que s'hi estableixen, les quals són d'obligatori compliment.

3. Qualsevol autorització administrativa, llicència o acte administratiu, si és el cas, ha de justificar el compliment de les determinacions d'aquest Pla especial.

Article 7

Desenvolupament del Pla

Amb l'objecte de complementar i desenvolupar les determinacions del Pla especial, sense perjudici de la seva immediata aplicació, poden aprovar-se per a la conservació, restauració i millora dels elements naturals i construïts:

-
- Normes especials amb les finalitats que preveu l'art. 30.2 del Decret legislatiu 1/1990. Aquestes normes, les ha de redactar la Direcció General de Patrimoni Natural i han de seguir la tramitació pròpia dels plans especials de protecció del medi natural i del paisatge.
 - Projectes tècnics i normes sectorials, d'acord amb les legislacions específiques aplicables.

CAPÍTOL II - NORMES D'ORDENACIÓ

SECCIÓ PRIMERA

Normes específiques de l'àmbit de l'espai del PEIN Alfés

Article 8

Àmbit d'aplicació

Les normes específiques de l'àmbit de l'espai del PEIN Alfés són d'aplicació a l'espai d'interès natural d'Alfés inclòs en el PEIN, els límits territorials del qual són els cartografiats al plànol O-1 (Delimitació) i estan descrits a l'annex 1 d'aquestes Normes.

Article 9

Usos i activitats admesos

1. Els usos que tot seguit es detallen es poden dur a terme sempre que es desenvolupin de forma compatible amb el manteniment dels sistemes naturals que es protegeixen i s'ajustin als requisits establerts per aquest Pla en l'espai d'Alfés:

- a) L'activitat ramadera extensiva, sempre que es dugui a terme fora de l'època de cria de les aus estepàries.
- b) Les activitats científiques, docents i d'educació ambiental.
- c) El lleure d'acord amb el que s'estableix als articles 12 i 13 d'aquestes normes.
- d) Les actuacions vinculades a la restauració i la millora dels elements naturals de l'àmbit del Pla i el condicionament dels seus accessos públics.

2. Els usos a què fa referència l'apartat anterior són autoritzables sense perjudici de l'aplicació de l'article 17 sobre *Avaluacions d'impacte ambiental*, de les Normes del PEIN (Decret 328/1992).

Article 10

Usos i activitats no admesos

S'entenen incompatibles a l'àmbit de l'espai d'Alfés tots aquells usos, activitats o actuacions que contradiguin l'establert a l'article anterior i, en concret, els que es detallen a continuació:

- a) L'activitat agrícola.
- b) Els aprofitaments cinegètics i els aprofitaments ramaders. Aquests últims durant l'època de cria de les aus estepàries (des de l'1 de març fins al 15 de

juliol, ambdós inclosos). Es faculta al Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca per canviar aquestes dates si ho considera necessari.

c) Les activitats industrials.

d) Les activitats extractives.

e) L'emmagatzematge, el tractament i l'eliminació de qualsevol tipus de residus, inclosos els ramaders, els agrícoles i els forestals. S'ha d'exceptuar l'abocament de runes per a la restauració de pedreres abandonades quan compti amb les degudes autoritzacions dels organismes competents.

f) Els usos esportius susceptibles d'originar nivells sonors alts, erosió del sòl o altres alteracions significatives dels sistemes naturals. Tampoc no s'admet l'envol i l'aterratge d'aeronaus, incloent-hi aparells sense motor com globus, ala delta, parapent i similars.

g) L'establiment de línies telefòniques, de transport d'energia, o de qualsevol tipus de canalització, gasoducte o oleoducte.

h) La instal·lació d'antenes, repetidors o altres elements de la xarxa de comunicacions.

i) La repoblació i la introducció d'espècies vegetals i animals no autòctones, així com l'aforestació amb espècies arbòries de cap sector de l'espai.

Article 11

Usos públics de l'espai

1. Els usos públics en l'àmbit de l'espai d'Alfés han de desenvolupar-se amb ple respecte als béns públics i privats, els drets i els propietats existents, i amb el caràcter d'espai protegit d'acord amb allò que disposa l'article 12 de les normes del PEIN.

2. Els visitants de l'espai han de circular pels camins i les pistes permesos per a aquest ús, d'acord amb el plànol d'ordenació O-2, evitar d'obrir-ne de nous i seguir les indicacions de l'actuació de senyalització del Programa d'actuació i avaluació econòmica.

3. No s'ha d'afectar ni modificar cap dels elements naturals que són objecte de protecció en aquest Pla especial.

4. No és permès fer foc dins de l'espai d'Alfés.

5. D'acord amb el que estableix l'article 10, es prohibeix l'abandonament o l'abocament de qualsevol tipus de deixalla o material de rebuig.

6. No són permeses l'acampada en totes les seves modalitats i aquelles altres activitats multitudinàries susceptibles de pertorbar la tranquil·litat de l'indret.

7. Qualsevol activitat que s'hi dugui a terme, i que no hagi estat expressament prohibida, s'ha de realitzar de forma que no suposi un perill o dany, tant per al medi natural com per a les persones.

Article 12

Obres, instal·lacions i edificació

1. No pot dur-se a terme en l'àmbit d'aquest espai cap obra o instal·lació, a excepció d'aquelles que, previstes en aquest Pla especial, tinguin com a finalitat l'execució de treballs de restauració i millora del medi natural de l'espai.

2. Tot l'àmbit de l'espai d'Alfés té la condició de no edificable i no s'admeten l'asfaltat o la pavimentació de cap àrea, ni altres actuacions que impliquin la degradació o la desaparició de la cobertura vegetal o dificultin la mobilitat de la fauna silvestre.

Article 13

Règim urbanístic

1. El règim urbanístic aplicable a l'àmbit de l'espai d'Alfés és el del sòl no urbanitzable d'especial protecció a què fa referència l'article 128.2 del Decret legislatiu 1/1990.

2. Conseqüentment, els terrenys inclosos dins de l'espai no poden ésser dedicats a utilitzacions que impliquin transformació de la seva destinació o naturalesa o lesionin els valors específics objecte de la protecció d'aquest Pla especial.

*Article 14***Senyalització i publicitat**

1. S'admet la instal·lació de senyals, indicadors o rètols per a la senyalització de l'àmbit de l'espai d'Alfés, al servei de la xarxa viària, de caràcter orientador o pedagògic, o que es considerin necessaris per a la correcta gestió i desenvolupament de les activitats admeses en aquest espai. Aquesta senyalització ha de ser conforme amb els criteris de disseny i localització establerts per als espais del PEIN, en el marc del seu desenvolupament.
2. Resta prohibida qualsevol altra senyalització no conforme amb els objectius de l'anterior apartat, així com cartells de propaganda i, en especial, les tanques publicitàries, d'acord amb el que estableix l'article 7 de la Llei 12/1985, d'espais naturals.

*Article 15***Circulació amb mitjans motoritzats**

1. En tot l'àmbit de l'espai d'Alfés no és permesa la circulació amb mitjans motoritzats fora de la xarxa viària bàsica establerta per a aquest ús i que es grafia al plànol O-2, excepte quan sigui estrictament necessària per al desenvolupament de les activitats agropecuàries recollides en aquest Pla i per a les activitats de vigilància, control, conservació i millora de l'espai realitzades per les administracions competents en desenvolupament dels objectius i del programa d'actuació d'aquest Pla especial.
2. Resta prohibida la realització de proves esportives i la instal·lació de circuits temporals o permanents.

*Article 16***Xarxa viària**

1. La xarxa viària de l'àmbit de l'espai d'Alfés està formada pels camins i les pistes que figuren a la documentació gràfica del present Pla especial (vegeu el plànol O-2). En cap cas és permesa l'obertura de noves pistes ni l'afectació per cap element de la xarxa de carreteres.
2. Als efectes de la circulació motoritzada, s'estableix una xarxa viària bàsica, que es grafia al plànol O-2, en la qual és permès l'ús de vehicles motoritzats.
3. En la resta de camins i pistes de l'espai, es permet exclusivament el pas a peu o sense mitjans motoritzats, amb les excepcions previstes a l'article 15.1 d'aquestes Normes. No obstant això, el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca pot establir altres restriccions de caràcter permanent o

temporal si els requeriments de protecció de la fauna així ho fan necessari i d'acord amb la legislació sectorial aplicable.

4. Per a l'execució de l'actuació que preveu la protecció del sòl contra l'erosió i la recuperació de superfície útil per a la restauració de la vegetació natural (Actuació 2 del Programa d'actuació i avaluació econòmica), s'estableixen aquells camins i pistes el traçat dels quals ha de ser suprimit i que s'indiquen a tal efecte al plànol O-2.

Article 17

Protecció de la vegetació i del sòl

1. Els organismes amb competències de gestió en aquest espai han de vetllar per la conservació dels sòls i les comunitats que aquests sostenen.

2. En tot l'espai d'Alfés no es pot dur a terme cap activitat que pugui malmetre o empobrir florísticament les comunitats existents, així com afectar negativament el sòl que les suporta.

3. D'acord amb el Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès natural, les espècies *Sideritis scordiooides var. cavanillesii* i *Narcissus dubius* tenen la consideració d'estrictament protegides en aquest espai. En conseqüència, i d'acord amb l'article 9 de la Llei 12/1985, d'espais naturals, es prohibeix la destrucció, el desarrelament, la collita i la comercialització de les espècies esmentades i de llurs llavors.

4. Es prohibeix qualsevol actuació que produeixi la destrucció o la degradació de les comunitats vegetals timoneda d'esparbonella (*Sideritetum cavanillesii* Br.-Bl. & Bolòs 1957), pradell terofític amb crenolla (*Clypeolo-Psiluretum incurvi* Guàrdia & Ninot 1989), *Ilistonar* (*Ruto angustifoliae-Brachypodietum retusi* Br. -Bl. & O. Bolòs 1957), i matoll de siscall i botja pudent (*Salsolo vermiculatae-Artemisietum herbae-albae* Br. -Bl. & O. Bolòs 1958).

5. A l'espai d'Alfés no es permet cap tipus d'aforestació amb espècies arbòries. Tampoc no s'autoritza cap introducció d'espècies vegetals que no siguin pròpies de les comunitats vegetals d'aquest espai.

*Article 18***Protecció de la fauna**

1. Qualsevol activitat que es desenvolupi en l'àmbit de l'espai d'Alfés ha de respectar les determinacions de la Llei 3/1988, de 4 de març, de protecció dels animals, la legislació estatal bàsica i, les que aquest Pla especial determina.
2. Aquelles espècies declarades com estrictament protegides en el territori de Catalunya no poden ser objecte de persecució, caça o captura, ni de comercialització pel que fa als animals i a les seves despulles o fragments i, en el cas de les espècies ovíparas, dels seus ous i nius, tal com estableix l'article 9.1 de la Llei 12/1985.
3. Per a qualsevol espècie de fauna tant vertebrada com invertebrada, cal sol·licitar autorització per captura científica al Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.
4. No és permesa la introducció o l'alliberament d'espècies animals en tot l'àmbit de l'espai d'Alfés sense l'autorització expressa del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.
5. En la concessió de llicències o autoritzacions per a qualsevol activitat que es pugui dur a terme en aquest espai, cal tenir en compte el possible impacte negatiu sobre la fauna, especialment durant les èpoques de cria, (durant els mesos de febrer, març, abril, maig, juny i juliol, època de nidificació dels ocells esteparis).

SECCIÓ SEGONA**Normes específiques de l'àrea agrícola de protecció***Article 19***Àmbit d'aplicació**

1. Les normes específiques de l'àrea agrícola de protecció són d'aplicació fora de l'àmbit de l'espai del PEIN Alfés. Els límits territorials de l'àmbit de l'àrea agrícola de protecció en el qual són d'aplicació aquestes normes específiques estan cartografiats al plànol O-1 (Delimitació) i descrits a l'Annex 2 d'aquestes Normes.
2. Les normes específiques de l'àrea agrícola de protecció són d'aplicació sense perjudici de les disposicions establertes per la Llei 8/1972, de 10 de

maig, de construcció, conservació i explotació d'autopistes en règim de concessió i la Llei 25/1988, de 29 de juliol de normes reguladores de carreteres i camins, i altres mesures concordants, pel que fa a la definició i les limitacions de les zones de domini públic, servitud, afecció i la línia d'edificació.

Article 20

Usos i activitats admesos

Els usos i activitats admesos són els següents:

- a) Els usos agrícoles de secà.
- b) L'activitat ramadera extensiva.
- c) Les activitats cinegètiques.
- d) Les activitats científiques.
- e) Les activitats docents i de lleure.
- f) Les activitats vinculades a la restauració i la millora dels elements naturals de l'àmbit d'aquest Pla especial.

Article 21

Usos i activitats no admesos

Tenen la condició d'incompatibles:

- a) Els usos i les activitats industrials.
- b) Les activitats extractives.
- c) L'abocament de residus o de qualsevol substància tòxica, així com l'abocament de deixalles i enderroc, llevat dels que puguin ser necessaris per executar les determinacions d'aquest Pla especial.

d) La utilització de productes fitosanitaris que el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca pugui determinar com a perillosos per a la fauna.

Article 22

Edificabilitat

L'àmbit de l'area agrícola de protecció té la condició de no edificable, amb l'excepció d'aquelles construccions vinculades als aprofitaments agrícola i ramader extensiu estrictament vinculats a la finca on s'emplacen o que tinguin com a finalitat treballs de restauració i millora del medi natural.

Article 23

Circulació amb mitjans motoritzats

Els vehicles motoritzats únicament poden circular pels camins o pistes establerts i, en conseqüència es prohibeix la circulació camps a través o fora de les pistes o dels camins delimitats a aquest efecte d'acord amb el que estableix la Llei 9/1995, de 27 de juliol, de regulació de l'accés motoritzat al medi natural.

Article 24

Caça

1. S'admeten els aprofitaments cinegètics en les zones on la seva regulació específica preveu aquest ús, i sempre que aquests aprofitaments es facin en el marc d'una àrea de caça.
2. L'activitat cinegètica en les àrees privades de caça existents s'ha d'exercir d'acord amb un Pla d'aprofitament cinegètic adaptat a la legislació vigent, que ha de redactar el titular de l'àrea i ha d'aprovar el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.
3. En cas de realitzar-se repoblacions cinegètiques en les àrees de caça existents dins de l'àrea agrícola de protecció, cal que en el corresponent Pla d'aprofitament cinegètic adaptat a la legislació vigent, aprovat pel Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, es justifiqui que aquestes es fan amb la finalitat de recuperar les poblacions cinegètiques silvestres, així com que han estat preses les mesures corresponents per garantir-ne la seva viabilitat.
4. Igualment cal que totes les repoblacions cinegètiques siguin fetes amb animals que comptin amb les garanties sanitàries corresponents i que pertanyin a races autòctones de la fauna silvestre.

5. No s'admet la creació de zones de reglamentació especial o àrees de caça intensiva d'acord amb el que estableix la Llei 1/1970, de 4 d'abril, de caça, el Decret 506/1971, de 25 de març, mitjançant el qual s'aprova el Reglament per a l'execució de la Llei de Caça i, la legislació complementària.

CAPÍTOL III - DISPOSICIONS PER A L'APLICACIÓ I GESTIÓ DE LES DETERMINACIONS DEL PLA

Article 25

Règim jurídic i gestió

1. En l'àmbit del Pla, a més de les competències pròpies dels diferents òrgans de l'Administració, correspon dur a terme les determinacions del present Pla especial als ajuntaments, al consell comarcal i als departaments d'Agricultura, Ramaderia i Pesca i de Medi Ambient.

2. Els ajuntaments amb terme municipal inclòs dins de l'espai objecte d'aquest Pla especial han d'exercir les competències que els atorga la legislació vigent en matèria de medi ambient.

3. La distribució de competències entre el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca i el Departament de Medi Ambient ha d'ajustar-se a allò que es preveu al Decret 200/1992, de 25 de setembre, pel qual es distribueixen competències sobre els espais inclosos en el Pla d'espais d'interès natural, així com a les competències definides als decrets que estructuraven les diferents unitats administratives que els componen.

4. Els departaments d'Agricultura, Ramaderia i Pesca i de Medi Ambient han de prestar, en el marc de les seves competències, la seva col.laboració amb l'aportació de suport tècnic i econòmic destinat als ajuntaments i propietaris particulars. A tal efecte, ha de promoure els convenis de cooperació i de col.laboració necessaris. També han d'executar directament les actuacions del Programa d'actuació que el Pla els encomani i aquelles altres que puguin ésser convingudes.

5. En la gestió del Pla, les administracions públiques implicades han de promoure en la mesura més àmplia possible la participació dels propietaris i de les entitats privades interessades.

Article 26

Infraccions i sancions

1. Es consideren infraccions les definides a la legislació urbanística, al Reglament de disciplina urbanística, a la Llei d'espais naturals i a la resta de la legislació sectorial aplicable, així com qualsevol contravenció a les determinacions de caràcter normatiu del present Pla especial i de qualsevol altre document que el desenvolupi.

2. El procediment sancionador a seguir i la quantia de les multes s'ha de determinar segons el que s'estableix en els textos legals esmentats.
3. La responsabilitat de la vigilància de l'espai que es protegeix ha d'anar a càrrec, en l'àmbit de les competències respectives, dels ajuntaments i del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, sens perjudici de les funcions que en aquest sentit corresponguin a altres departaments i agents de l'autoritat.
4. Tal com estableix l'article 274 del Decret legislatiu 1/1990, els infractors han de procedir a la restauració de l'ordre jurídic infringit i de la realitat física alterada o transformada com a conseqüència de l'actuació il·legal. En cas d'ésser necessària l'actuació subsidiària per part de l'Administració, les despeses que es puguin ocasionar han d'anar a càrrec de l'infractor.
5. Atès el caràcter d'espai lliure de l'àmbit del Pla, les infraccions urbanístiques no prescriuen.
6. Atesa la condició de Pla territorial sectorial del PEIN, als efectes del que disposa l'article 261.3 del Decret legislatiu 1/1990, l'ordenació establerta pel present Pla especial té la condició d'interès supramunicipal. Conseqüentment, la defensa de l'ordre jurídic derivat del Pla ha d'adquirir caràcter preferent en l'actuació en matèria de disciplina urbanística dels òrgans urbanístics de la Generalitat de Catalunya.

Article 27

Indemnitzacions

1. Qualsevol actuació de l'Administració que, com a conseqüència de l'aplicació de les determinacions d'aquest Pla, comporti la privació singular de la propietat privada o dels drets o interessos patrimonials legítims, solament es pot fer mitjançant la indemnització corresponent.
2. D'acord amb allò que disposa l'article 5.3 de la Llei 12/1985, l'aprovació d'aquest Pla especial implica la declaració d'utilitat pública de les obres i actuacions previstes i la necessitat d'ocupació dels béns immobles i dels drets afectats.

*Article 28***Acció pública**

D'acord amb el que disposen les legislacions urbanística i d'espais naturals, és pública l'acció per a exigir el compliment de les determinacions del present Pla especial.

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES**Primera**

D'acord amb allò que disposa l'article 5.4 de la Llei 12/1985, en el termini de dos anys des de la data d'aprovació definitiva d'aquest Pla especial s'ha de procedir a adequar el planejament urbanístic dels municipis d'Alfés, Albatàrrec i Lleida. En aquest sentit, el planejament general dels municipis esmentats ha de ser modificat per reflectir en els seus plànols normatius la delimitació definitiva de l'espai del PEIN Alfés i l'àrea agrícola de protecció establertes per aquest Pla especial.

Segona

El Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca durà a terme les actuacions necessàries per al cessament del usos agrícoles existents dins de l'àmbit de l'espai del PEIN d'Alfés indicats al plànol O-2, i la posterior restauració de la vegetació natural. Aquests usos podran continuar mentre no s'executin les actuacions esmentades.

Tercera

1. Mentrestant no entrin en servei instal·lacions alternatives situades fora de l'àmbit d'aquest Pla, els usos aeronàutics existents podran continuar en l'àrea agrícola de protecció.

2. A les edificacions, construccions i instal·lacions existents en el moment de l'aprovació inicial d'aquest Pla, vinculades als usos esmentats al punt anterior, únicament s'hi admeten obres de manteniment i millores necessàries relacionades amb l'ús normal de les instal·lacions, de millora de les condicions de seguretat, i també aquelles que tinguin com a objecte el seu desmantellament o la disminució del seu impacte paisatgístic i ecològic. En qualsevol cas, cal l'autorització prèvia del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, sens perjudici de l'aplicació, quan s'escaigui, del procediment d'avaluació d'impacte ambiental.

Quarta

Transitòriament, mentre no es procedeixi a la declaració de Reserva natural i a la segregació o descatalogació dels terrenys del règim d'àrea privada de caça per part del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, a l'espai del PEIN d'Alfés s'admet la caça, sense perjudici de les limitacions específiques que puguin estar establertes mitjançant les ordres anuals que regulen els períodes hàbils de caça o altres disposicions aplicables o que resultin de la declaració de zona de seguretat prevista pel Programa d'Actuació d'aquest Pla (Actuació 7).

DISPOSICIÓ FINAL

En tots aquells altres aspectes no regulats per aquest Pla especial, és d'aplicació el que disposa el Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès natural, així com les legislacions urbanística, forestal i d'espais naturals, les disposicions del planejament general vigent i les específiques en matèria de protecció del medi ambient i de la fauna.

ANNEX 1 - Descripció dels límits de l'àmbit de l'espai del PEIN Alfés (delimitació definitiva)

Per a la reproducció d'aquesta delimitació, s'ha usat la sèrie topogràfica 1:5.000 de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, la qual s'ha reproduït a escala 1:10.000 en el plànol O-1, i s'ha tingut en compte la informació dels ortofotomapes a escala 1:5.000, full 388 de l'àmbit territorial del tall MTN (E.1:50.000) editats el 1987 per l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

El límit nord de l'espai, l'inicia la confluència del camí anomenat carrerada Reial amb la línia imaginària que constitueix el canvi de pendent entre el tossal i els terrenys més plans que l'envolten. El límit continua en direcció est per la separació dels camps de conreu al nord i les àrees de vegetació natural incloses dins l'espai, el qual coincideix amb la línia de canvi de pendent entre el tossal i la plana.

Aquesta divisòria se segueix cap a l'est fins a la confluència amb el camí que voreja l'extrem occidental de la pista principal de les instal·lacions del Reial Aeri-club de Lleida. El límit de l'espai segueix aquest camí cap al sud uns 150 m fins a trobar el vèrtex sud-oest de la pista esmentada i segueix el perímetre inferior d'aquesta fins a arribar a la confluència del camí d'Astor, el de Linyola i un tercer.

El límit segueix aquest tercer camí cap al sud-est fins que conflueix amb un altre camí, el qual se segueix cap a l'oest fins a trobar de nou el camí de l'Astor, que segueix cap a l'oest fins a la seva confluència amb el camí de la Cogullada.

El límit segueix el camí de la Cogullada cap al sud-est uns 200 metres, fins al punt en què aquest conflueix en el punt de separació dels camps de conreu i la vegetació natural, que coincideix amb el punt de canvi de pendent entre el tossal i la plana. En aquest punt, el límit de l'espai continua cap a l'oest, seguint aquest canvi de pendent que coincideix amb la separació entre els camps de conreu al sud de l'espai i les àrees de vegetació natural incloses dins de l'espai, .

El límit segueix aquesta divisòria també cap al nord-oest definint el límit inferior de l'espai, fins que conflueix amb un camí que voreja l'extrem nord-occidental de l'espai. Aquest camí constitueix la divisòria occidental entre les àrees ermes dins l'espai i les àrees conreades fora d'aquest. El límit de l'espai segueix aquesta divisòria fins a arribar al punt més occidental de l'espai, en què el límit deixa el camí i continua la línia de canvi de pendent entre el tossal i la plana que coincideix amb la línia de separació entre les àrees ermes i els camps conreats fins a confluir amb el punt definit inicialment.

Els camins considerats en aquesta delimitació queden inclosos en l'àmbit de l'espai del PEIN Alfés.

Al plànol O-1 (Delimitació) han estat cartografiats els límits descrits.

ANNEX 2 - Descripció dels límits de l'àmbit del Pla especial

L'àmbit del Pla especial és constituït pel territori comprès entre la riba dreta de la sèquia del canal d'Urgell al nord de l'espai d'Alfés i l'autopista del nord-est A-2 al sud de l'espai, excloent la zona de domini públic, acotat a l'oest i a l'est pels límits següents:

El límit occidental, el constitueix el camí anomenat carrerada Reial a partir de la riba esquerra de la sèquia del canal d'Urgell fins a interseccar el límit de l'espai d'Alfés que segueix fins a trobar de nou el camí carrerada Reial, un cop aquest ha travessat l'espai, i segueix aquest camí fins a trobar un tram d'un camí que segueix paral·lel cap a l'est l'autopista.

El límit oriental coincideix totalment amb el límit municipal que separa els municipis de Lleida i d'Artesa de Lleida.

Al plànol O-1 (Delimitació) han estat cartografiats els límits descrits.

El Programa d'actuació d'aquest Pla especial es formula d'acord amb la diagnosi efectuada (vegeu la Memòria informativa: Síntesi-conclusions) i amb els objectius plantejats (vegeu la Memòria d'ordenació) per a la protecció del medi natural i del paisatge d'Alfés.

Les actuacions incloses en el Programa s'orienten fonamentalment a la restauració de les àrees afectades per diverses activitats i a la conservació i millora dels sistemes naturals i del paisatge.

Per a cada una d'aquestes actuacions, s'indica l'organisme competent encarregat de la seva execució, ja sigui el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP) o el Departament de Medi Ambient (DMA).

Ambdós departaments poden executar directament aquestes actuacions dins el marc de les seves competències, o col.laborar tècnicament i econòmicament amb els ajuntaments, les entitats i les particulars amb competències o interessos dins l'àmbit del Pla. Quant a l'execució del programa, s'estableix un termini general de 8 anys.

Actuació 1

RESTAURACIÓ DE LES ÀREES AFECTADES PER L'EXTRACCIÓ DE GRAVES

Àrea d'actuació:

Les dues àrees cartografiades al plànol O-2.

Objectiu:

Restaurar l'espai excavat per eliminar la distorsió paisatgística i promoure la recuperació de superfície per a la seva renaturalització.

Directrius:

- Restaurar les dues àrees afectades per l'extracció de graves, adequar-les a la topografia de la zona, afavorir la revegetació natural i prevenir els processos erosius.
- Aquesta actuació seguirà el procediment establert per la Llei 12/1981, de 24 de desembre, per la qual s'estableixen normes addicionals de protecció dels espais d'especial interès natural afectats per activitats extractives.

Responsable:

Aquesta actuació corre a càrrec del titular de l'activitat extractiva, i el Departament de Medi Ambient n'és responsable en els termes establerts per l'esmentada Llei 12/1981.

Cost econòmic:

A determinar.

Actuació 2

FORMULACIÓ I EXECUCIÓ D'UN PROGRAMA PER A LA PROTECCIÓ DEL SÒL CONTRA L'EROSIÓ I LA RECUPERACIÓ DE SUPERFÍCIE ÚTIL PER A LA RESTAURACIÓ DE LA VEGETACIÓ NATURAL

Àrea d'actuació:

Les àrees malmeses per la pràctica esportiva motoritzada, els vessants tapissats per sediment esllavissat de la part superior del tossal, sobretot en aquelles zones afectades per l'extracció de graves, aquelles porcions de sòl conreat incloses a l'espai, els camins que es proposa suprimir i, en general, aquelles zones que pateixen més intensament els processos erosius (vegeu plànol O-2).

Objectiu:

Frenar els processos erosius detectats a l'espai i prevenir-ne de nous per evitar la pèrdua de sòl útil per a la implantació de la vegetació natural estepària.

Directrius:

- Prohibir la circulació per les pistes originades com a conseqüència de la realització d'activitat esportiva amb vehicle motoritzat, es restaurarà el seu traçat mitjançant la rompuda (acció de llaurar els terrenys) i es promourà la recuperació de la vegetació natural. Així mateix es prendran les mesures adients per prevenir la pràctica d'aquesta activitat tant en les àrees ja malmeses com en altres potencials.
- Tenir en compte l'esllavissament de sediment directament relacionat amb l'activitat extractiva, per tal de recuperar la superfície del vessant per a la reimplantació de la vegetació natural.
- Restauració de la vegetació natural en aquelles porcions de sòl agrícola incloses en l'espai d'Alfés.
- Restringir l'accés pels camins que es proposa suprimir, restaurar i considerar la restauració dels seus traçats mitjançant la seva rompuda (acció de llaurar els terrenys) perquè recuperin la vegetació natural.
- Prendre mesures per a aquelles zones d'erosió intensa.
- Determinar la capacitat de càrrega ramadera de l'espai.
- Recuperació de la zona actualment ocupada per la plantació de pins.

Responsable:

Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.

Cost econòmic:

5.000.000,- ptes.

Actuació 3

SENYALITZACIÓ

Àrea d'actuació:

Àmbit del Pla especial.

Objectiu:

Ordenar la circulació per l'espai, i especialment la circulació motoritzada. Informar als visitants dels valors naturals de l'espai i fer-los conèixer com evitar de malmetre aquests valors.

Directrius:

- Establir una senyalització que informi del tipus de circulació, indicant, si s'escau, la restricció de pas als vehicles motoritzats, indicant la vulnerabilitat dels valors naturals en l'indret.

- Establir una senyalització que informi de la restricció de pas en aquells camins que es proposa suprimir.

- Establir una senyalització que informi sobre el Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge d'Alfés.

Responsable:

Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.

Cost econòmic:

1.500.000.- ptes.

Actuació 4

PROMOURE LA DECLARACIÓ DE RESERVA NATURAL

Àrea d'actuació:

Tot l'àmbit de l'espai.

Objectiu:

Preservar íntegrament el conjunt d'ecosistemes naturals que conté l'espai mitjançant la declaració de Reserva natural.

Directrius:

- S'ha de tenir en compte el que s'estableix a l'article 24 de la Llei 12/1985, d'espais naturals, en relació amb les reserves naturals.

-S'ha d'incoar l'expedient de segregació o descatalogació dels terrenys del règim d'àrea privada de caça.

- La declaració de reserva natural ha de comportar la prohibició de la caça, i evitar qualsevol altra transformació.

- Els límits de la Reserva natural coincidiran amb els de l'àmbit de l'espai d'Alfés grafiats al plànol O-2 (Ordenació de la xarxa viària i programa d'actuació).

Responsable:

Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca i Departament de Medi Ambient.

Cost econòmic:

Es tracta d'una actuació de caràcter administratiu, per la qual cosa no es preveu cap cost d'inversió.

Actuació 5

PROMOURE LA DECLARACIÓ D'ESPÈCIES PROTEGIDES DE LA FAUNA

Àrea d'actuació:

Tot l'àmbit de l'espai d'Alfés.

Objectiu:

Protegir estrictament les següents espècies, el solífug *Gluvia dorsalis* i el coleòpter *Cincidella germanica*.

Directrius:

S'han d'aplicar les mesures de protecció que per a les espècies de la fauna s'estableixen a l'article 21, espècies de flora i fauna estrictament protegides, del Decret 328/1992.

Responsable:

Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.

Cost econòmic:

Es tracta d'una actuació de caràcter administratiu, per la qual cosa no es preveu cap cost d'inversió.

Actuació 6

PROMOURE L'APLICACIÓ DE LES MESURES AGROAMBIENTALS QUE PREVEU EL REGLAMENT 2078/92/CEE, SOBRE MÈTODES DE PRODUCCIÓ AGRÀRIA COMPATIBLES AMB LES EXIGÈNCIES DE LA PROTECCIÓ DEL MEDI AMBIENT I LA CONSERVACIÓ DE L'ESPAI NATURAL

Àrea d'actuació:

Tot l'àmbit del Pla especial.

Objectiu:

Conservació de les aus i la vegetació estepàries, mitjançant el manteniment dels actuals usos agraris en l'àmbit de l'espai i/o l'aplicació d'altres mesures agràries compatibles amb la preservació dels hàbitats esteparis.

Directrius:

Promoure el coneixement i si s'escau l'aplicació de les mesures agroambientals que preveu el Reglament 2078/92/CEE, sobre mètodes de producció agrària compatibles amb les exigències de la protecció del medi ambient i la conservació de l'espai natural, o el règim d'ajuts previstos per la Unió Europea vigents quan s'escaigui l'aplicació de les mateixes, amb vista a afavorir el manteniment de determinats mètodes de producció que responguin a problemes concrets de protecció del medi ambient o de la conservació de l'espai natural i el paisatge, així com la preservació d'espècies amenaçades.

Responsable:

Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.

Cost econòmic:

En el cas de l'aplicació de les mesures agroambientals, el cost econòmic seria el que establissin les diferents disposicions reglamentàries que fossin d'aplicació en desenvolupament del Reglament (CEE) 2078/92 del Consell o el règim d'ajuts previstos per la Unió Europea abans esmentats.

Actuació 7

DECLARACIÓ D'UNA ZONA DE SEGURETAT, ALS EFECTES DE LA LLEI DE CAÇA (Llei 1/1970, de 4 d'abril)

Àrea d'actuació:

Els terrenys situats al nord de la meitat nordoriental del límit superior de l'espai d'Alfés (vegeu plànol O-2)

Objectiu:

- Garantir l'adequada protecció de les persones, en una zona especialment freqüentada i sobrevolada.

Directrius:

Prohibició de les activitats cinegètiques.

Responsable:

Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.

Cost econòmic:

Es tracta d'una actuació de caràcter administratiu i concertat, per la qual cosa no es preveu cap cost d'inversió.

